

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Amatérismus a profesionalismus na olympijských hrách
Amateurism and professionalism at the Olympic Games

Bc. Adam Rojdl

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: N D-Tv

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Amatérismus a profesionalismus na olympijských hrách vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha – 12. 7. 2017

.....

podpis

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, PhD. za jeho cenné rady, které mi velice pomohly při psaní této diplomové práce. Stejně tak bych mu chtěl poděkovat za jeho přístup po celou dobu mého studia.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá historickým vývojem pojetí sportu na olympijských hrách. Porovnává klady a zápory profesionalizace sportu na OH. Analyzuje důvody, proč k samotné změně došlo. Popisuje dlouhou cestu vývoje olympijského sportu a zaměřuje se na historické události vedoucí k samotné profesionalizaci sportu na OH. Dále se práce zabývá postoji, které zastávalo vedení Mezinárodního i Českého olympijského výboru v souvislosti s profesionalizací sportu. Posledním bodem mé práce je zamyšlení nad důsledky profesionalizace sportu na OH a jeho komercionalizací.

KLÍČOVÁ SLOVA

Profesionalismus, amaterismus, olympijské hry, olympijská charta, P. Coubertin, J. A. Samaranch, Avery Brundage

ABSTRACT

This thesis deals with the historical development of the concept of the sport at the Olympics. Compares the pros and cons of the professionalization of the sport at the Olympics and analyzes the reasons, why the rules changed. It describes a long way in the development of Olympic sport and focuses on the historical events leading up to the actual professionalization of the sport at the Olympics. Furthermore, the work deals with attitudes that held the leadership of the International and Czech Olympic Committee in relation to professionalization of sport. The last point of my thesis is to think about the consequences of the professionalization of the sport at the Olympics and its commercialization.

KEYWORDS

Professionalism, amateurism, Olympic Games, the Olympic Charter, P. Coubertin, J. A. Samaranch, Avery Brundage

Obsah

1	Úvod	7
2	Cíle a metody práce	9
3	Antické olympijské hry	11
3.1	Status účastníků starověké olympiády	12
3.2	Materiální odměny antických olympijských vítězů	13
3.3	Profesionalismus sportovců starověké olympiády	14
4	Otázka amatérismu v rámci Mezinárodního olympijského hnutí	17
4.1	Pařížský kongres 1894	18
4.2	Otázka amatérismu od kongresu v Athénách 1896 do kongresu v Paříži 1914 ...	19
4.2.1	Výsledky kongresu v Athénách 1896 a Le Havre 1897	20
4.2.2	Otázka amatérismu a berlínská konference MOV 1908	21
4.2.3	Konkrétní případy sporných rozhodnutí v otázce amatérismu na OH do roku 1914	23
4.2.4	Carlo Airoldi - Athény 1896	24
4.2.5	James Francis „Jim“ Thorpe - Stockholm 1912	25
4.3	Otázka amatérismu od kongresu v Praze 1925 po kongres v Londýně 1939	28
4.3.1	Konkrétní případ sporného rozhodnutí v otázce amatérismu na OH (1914 – 1939) – Paavo Nurmi	30
4.4	Amatérismus v období od kongresu v Lausanne 1946 do kongresu v Helsinkách 1952	32
4.4.1	Otázka amatérismu v počátcích studené války	33
4.4.2	Otázka „státního amatérismu“	34
4.4.3	Pojetí amatérismu po Olympijském kongresu v Helsinkách 1952	34
4.5	Avery Brundage	35
4.5.1	Otázka amatérismu v politice Avery Brundage	37

4.5.2	Postoj Avery Brundage ke státnímu amatérismu Sovětského svazu.....	38
4.6	Amatérská otázka mezi kongresy v Tokiu 1958 po kongres v Mnichově 1972...	39
4.6.1	Změny amatérského pravidla po kongresu v Moskvě 1962.....	40
4.6.2	Problematika amatérského pravidla a komercializace OH, od kongresu v Moskvě 1962 do kongresu v Mexiku 1968	42
4.6.3	Olympijský kongres v Amsterodamu 1970.....	43
4.6.4	Konkrétní případ sporného rozhodnutí v otázce amatérismu na OH – Karl Schranz	43
4.6.5	Olympijský kongres v Mnichově 1972 a volba nového předsedy.....	45
4.7	Lord Killanin a revize pravidla 26 o amatérismu	46
4.7.1	Změny v pojetí amatérismu mezi kongresy ve Varně 1973 a Vídni 1974	47
4.7.2	Komercializace olympijského sportu	48
4.7.3	Mezinárodní olympijský kongres v Moskvě 1980	49
4.8	Juan Antonio Samaranch	49
4.8.1	Olympijský kongres v Baden-Badenu 1981 – konec amatérismu na OH.....	50
4.8.2	Kodifikace profesionalizace olympijského sportu – kongres ve Východním Berlíně 1985, Lausanne 1986, Istanbul 1987	52
4.8.3	OH 1988 Soul – první ryze profesionální turnaj novodobých olympijských her	53
4.8.4	Olympijský kongres v Tokiu 1990 – Konec pravidla 26 o amatérském sportu	54
4.9	Důsledky profesionalizace olympijského sportu	55
5	Diskuze	57
6	Závěry.....	62
7	Seznam použitých informačních zdrojů	64
8	Přílohy	67

1 Úvod

Problematika profesionalismu a amatérismu se váže k novodobým olympijským hrám již od jejich znovuoobnovení v roce 1896.

Roku 1894 se v Paříži konal první mezinárodní kongres – *Congres International Athletique*, jehož primární myšlenkou bylo vzkříšení olympijských her v podmínkách moderního života. Dílčím bodem zmíněného kongresu byla otázka amatérismu. Pro úplné pochopení dané problematiky je nutné obsáhnout dobový kontext a znát historické pozadí samotného vzniku novodobého sportu.

Počátek moderního sportu, jak ho známe dnes, přichází z Anglie. Na počátku 19. století zde vedle sebe vznikají dvě samostatné sportovní struktury. Sport patronátní a sport gentlemanický. Patronátní sport můžeme pokládat za přímého předchůdce profesionálního sportu, jak ho chápeme v dnešní době. Na druhé straně sport gentlemanický byl sportem anglické šlechty a jeho provozování bylo bez jakéhokoliv nároku na honorář. Šlo tedy o sport ryze amatérský. Jednalo se tedy o rozdělení na základě určitého sociálního konceptu. Sport se však postupně stával větším a větším fenoménem a jako takový se i dále vyvíjel. Primárním cílem se stávala potřeba poměřit své síly a výkony s ostatními. Sociální koncept sportu je tak postupně nahrazen konceptem morálním a etickým. Z tohoto etického konceptu také vycházel Pierre de Coubertin, při představení své idey novodobých olympijských her, kterou nastínil na již zmíněném kongresu v roce 1894.¹

Otázka amatérismu a profesionalismu na olympijských hrách byla problematická už od samého počátku. Neexistovala jednotná definice pojmu amatér a samotná pravidla pro splnění podmínek umožňující start na olympijských hrách si mnohdy protirečily. Primární myšlenka amatérismu by se dala podat jako provozování sportu bez nároku na hmotný zisk. Fyzické úsilí je zde odměňováno pouze hodnotou osobní cti a *fair play*.

Ve druhé polovině 20. století však došlo k masivnímu rozvoji sportu a k morálnímu konceptu olympijských her se přidává koncept materiální. Do popředí se zde dostává

¹http://www.olympic.cz/docs/osmus/amaterismus__a__profesionalismus.pdf [28.4.2017]

problematika přijetí hmotného profitu za sportovní výkon. Nejasný výklad pravidel o amatérském sportu přináší v průběhu 20. století mnoho sporných případů, ve kterých byla hranice mezi amatéry a profesionály zpochybněna. Mezi nejtransparentnější příklady můžeme zařadit nepovolení účasti učitelům tělesné výchovy nebo zaměstnancům, jejichž profese byla fyzicky náročná. Na olympijských hrách tak nemohli soutěžit například zedníci, nebo pekaři, rozvázející na kole pečivo. Postupem času bylo stále jasnější, že tento model bude potřeba přepracovat. Otázkou zůstávalo jak. Mezinárodní olympijský výbor se s otázkou amatérismu a professionalismismu zabýval až do druhé poloviny 20. století. Tehdy se do popředí dostal na úkor etického konceptu koncept materiální.

Důležitým bodem této historické práce je také význam přístupu jednotlivých předsedů olympijského výboru k řešení daného problému. Ve svém díle se zaměřím hlavně na dva z nich. Američana Avery Brundage a Juana Antonia Samaranche. Na jejich v mnohém klíčový přístup k otázce profesionalizace olympijského sportu.

Úvod své práce bych rád zakončil citací samotného Pierra de Coubertina, který se k otázce amatérismu vyjádřil takto: „*Amatérismus! Stále a stále jen amatérismus! Je tomu již šestnáct let, kdy jsme se naivně domnívali, že jsme s tím skoncovali, a hle, on je tu znovu, tentýž, nepostižitelný jako míč na vodní pólo, vymykající se člověku z ruky a poskakující po hladině. Osobně se mohu přiznat, že jsem pro otázku amatérismu nikdy nezahořel.*“²

²Coubertin, 1977, str. 24

2 Cíle a metody práce

Hlavní cíl práce

Cílem této historické diplomové práce je na základě odborné literatury a dobového tisku zmapovat vývoj olympijského sportu a popsat postupný přechod od amatérismu k profesionalismu.

Dílčí cíle práce:

1. Postihnutí statusu účastníka antické olympiády z pohledu amatérismu a profesionalismu
2. Zmapování vývoje definice profesionála v souvislosti s olympijskými hrami a postihnutí konkrétních sporných momentů souvisejících s amatérismem a profesionalismem na OH
3. Ideová politika Avery Brundage a její dopad na startování profesionálů na OH
4. Konkrétní změny pravidel povolujících start profesionálů na OH v režii J. A. Samaranche
5. Důsledky profesionalizace olympijského sportu

Metody práce:

1. Metoda přímá – jedná se o zkoumání primárních historických pramenů. Tato metoda byla použita v úvodu práce, kdy jsem zkoumal problematiku statutu antických sportovců. Dále jsem ji využil při práci s historickými dokumenty MOV. Třetím případem, kdy jsem použil metodu přímou, bylo zkoumání dobových novinových článků zabývajících se danou problematikou.
2. Metoda progresivní – snažil jsem se zachytit události problematiky amatérismu a profesionalismu na OH od založení MOV v roce 1894 až do jejího vyřešení v roce 1990. Postupoval jsem chronologicky od nejstarších událostí k novějším.

3. Metoda analyticko-syntetická – danou problematiku jsem se snažil rozdělit do dílčích částí. Následně zjištěné poznatky jsem posléze zasazoval do širšího kontextu událostí.

3 Antické olympijské hry

I v naší moderní době je Olympie stále jedním z nejznámějších míst na světě. Olympie leží na západním Peloponésu, v kraji zvaném Élis, zhruba dvacet kilometrů od břehů Iónského moře. Někoho by mohlo překvapit, že oblast, která nemá ani tisíc obyvatel, můžeme bezpečně najít na každé mapě Řecka. Zde se nám v celé své kráse ukazuje fakt, že velikost a význam jsou dva rozdílné pojmy. Právě zde, v řecké Olympii, totiž spatřujeme předobraz novodobých olympijských her, jak je známe dnes.

Počátek sportu a her s ním spojených na řeckém území odhalili archeologové ve starověké Krétě. Dochovalo se množství důkazů, mezi nimi nástěnné malby, rytiny nebo keramika s výjevy lidí oddávajících se sportovnímu zápolení. Jak ukazují výzkumy, tak motivem této činnosti bylo patrně uctívání lokálních bohů. V celém Řecku pak bylo mnoho oblastí a starších kultur, ve kterých nalézáme motivy sportovního zápolení. Pro tuto práci jsou však nejvýznamnější právě hry Olympijské.

První olympijské hry datujeme rokem 776 před naším letopočtem. Tedy první zaznamenané. Od těchto her můžeme dohledat jména vítězů, která byla zapisována. Samotný pojem olympiáda pak znamenal čtyřleté období, po kterém se hry opakovaly. Díky archeologickým nálezům víme, že v Olympii bylo významné sportoviště již daleko dříve. A tedy příhodné místo ke konání všeřeckých her, jimiž Olympijské hry byly.

Je mnoho názorů, proč byly hry uspořádány. Dnešním historikům se jako nejpravděpodobnější zdá pragmatická potřeba míru. V 8. století před naším letopočtem Řecko sužovaly neustálé boje. Během her však platil božský zákon ekecheiria. To znamenalo závazný, všemi uznávaný mír během konání her. Ekecheirii považovali Řekové vždy za základ a předpoklad olympijských her. Zachovávali ji, nehledě tolik na sankce spojené s jejím porušením, ale hlavně se zájmem o samotné konání her. A nepochybně také proto, že vedla k přerušení a odkladu válek a zaručovala alespoň dočasné příměří. Jak víme z historie novodobých olympijských her, tak je veliká škoda, že tato ekecheiria při znovuvzkříšení olympijských her nefigurovala.³

³ Zamarovský, 1980

3.1 Status účastníků starověké olympiády

„Do daleka září sláva vydobytá na olympijských hrách, kde bojuje rychlost a síla spojená s odvahou o nejvyšší cenu.“⁴ Z dochovaných písemných pramenů víme, že statut olympijského vítěze znamenal v antickém světě nejpřednější místo. Olympijští vítězové se těšili stejné slávě, jako například vítězný vojevůdce ve válce. Olympijský vítěz přinášel čest a slávu celému svému národu. Byl zdrojem hrdosti a obdivu svých spoluobčanů. Zároveň bylo obvyklé, že vítězové byli zahrnováni hmotnými dary. A tady nám vyvstává otázka důležitá pro tuto práci. Jaký statut měli antičtí olympionici? Dá se mluvit o určitém profesionalismu ve sportovním zápolení?

Korunování olympijským věncem znamenalo pro atleta počátek nového života. Dochovala se zpráva o přijetí olympijského vítěze v městském státu Akragás na Sicílii. *„Vstoupil do města stoje na připraveném voze se čtyřspřežím a jeho doprovod tvořilo tři sta vozů popředních občanů, každý s párem běloušů.“⁵* Bývalo také obvyklé, že vítěze přišla uvítat celá vláda daného města. Ulice, kterými procházeli, bývaly posypány květy a k oslavám se připojil dav v nesčetném množství. Stejně jako cesta vítězného vojevůdce i cesta olympijského vítěze vedla v první řadě do chrámu uctívaného boha. Zde mu byla vzdána pocta a věnován vítězný věnec. Tolik jen k uvítání vítěze. Následně byl zahrnut dalšími poctami.

Titul olympionika také zajišťoval svému majiteli respekt a prestiž ve všech aspektech veřejného života. Nezřídka kdy dosáhl olympijský vítěz také vlivu v politice a měl tak značné slovo při řízení daného státu, popřípadě města. Jsou dokonce známy případy, kdy olympijský vítěz dokázal svého vlivu zneužít k vlastnímu prospěchu. Thukydides ve svém spisu Dějiny peloponéské války předkládá příběh athénského státníka a vojevůdce Alkibiada. Ten si díky vítězství na hrách vymohl titul válečného velitele výpravy na Sicílii v roce 415 před n. l. O Alkibiadově charakteru a ambicích vypovídá i citace z výše zmíněné knihy: *„Zatímco dříve si Hellénové mysleli, že naše město je válkou oslabeno, nyní je pokládají dokonce za mocnější, než ve skutečnosti je, a to díky skvělé podívané, kterou jsem předvedl v Olympii. Přivedl jsem do závodů sedm vozů, což předtím nikdo neučinil, a byl*

⁴Pindaros, 2002, str. 81

⁵Zamarovský, 1980, str. 63

jsem první a kromě toho druhý a čtvrtý. Všechno jsem to hradil ze svého, avšak nejen kvůli sobě, nýbrž i pro prospěch našeho města“.⁶

Z těchto slov je patrné, že Alkibiades do olympijského zápolení nevstupoval s nezištnou touhou vzdát hold bohům a uctít své město, nýbrž s jasným cílem získání osobní moci. Jednalo se tak o určité zneužití olympijského ideálu v jeho prvotní podobě. V tomto případě se však jednalo o krajní případ. Standardně mělo olympijské vítězství pozitivní dopad a nově nabytá moc byla použita ke zvelebení daného města nebo státu.

Po slávě olympijského vítěze však toužili i nejmocnější muži starověkého světa. Nejvyšší pocty, které se olympijskému vítězi mohlo dostat, byla jeho heroizace. Prakticky to znamenalo jeho povýšení do božského stavu na úroveň dávných hrdinů antických bájí.

3.2 Materiální odměny antických olympijských vítězů

„A propos drachmy – někteří dnešní autoři na ně pro samé věnce a čestné pocty jaksi zapomínají. Skutečností však je, že od dávných dob tvořily nezanedbatelný doplněk k symbolickým cenám vítězů na olympijských i jiných hrách.“⁷

Finanční odměna jistě nebyla primárním motivem, se kterým účastník olympijských her vstupoval do soutěže. Avšak dochované záznamy zákonů Athénskému státníku Solóna dokládají, že peněžní suma za vítězství na hrách byla kodifikována již na přelomu 7. a 6. století.

„Každý Athénan, který zvítězil na olympijských hrách, dostal 500 drachem ze státní pokladny, za vítězství na isthmijských (a asi i jiných) hrách dostal 100 drachem. V těch dobách to byla velká suma, za jednu drachmu se dal koupit jeden medimnos obilí, tj. 52,5 litru, nebo jedna ovce. Majitel polností, které vynášeli ročně 500 medimnů obilí, tj. obilí v hodnotě 500 drachem, patřil podle Solónova cenzu do třídy nejbohatších občanů. Jinými slovy: peněžní odměna za olympijské vítězství se v Athénách rovnala ročnímu výnosu tehdejšího velkostatku.“⁸

⁶ Thukydides, 1977, str. 38

⁷ Zamarovský, 1980, str. 49

⁸ Zamarovský, 1980, str. 113

Athény přitom nepatřily k městům s nejvyššími částkami vyplácenými za vítězství na hrách. V roce 1968 byl proveden archeologický výzkum v oblasti jihoitalské Sybaridy. Byl objeven nápis, který oslavoval jistého bezejmenného vítěze olympiády, jenž věnoval desetinu své výhry na stavbu sochy bohyně. Pokud porovnáme výši odměny s nám známou odměnou v Athénách, a připojíme předpoklad, že samotná socha nestála méně než 100 drachem, tak nám vychází, že výše odměny v Sybaridě byla na přelomu 7. a 6. století nejméně dvakrát vyšší než v Athénách.⁹

Ceny pro vítěze ve starověkém Řecku se staly námětem mnoha antických bájí. I to ukazuje, jak hodnotné musely být. Homérovo dílo Ilias uvádí hry na počest válečníka Patrokla. Účastníci her, mezi nimi i samotný Achilleus, byli obdarováni hodnotnými věcnými cenami. Jako příklad postačí cena pro čtvrtého v závodě vozů, což byly dva talenty zlata. Dnes zhruba 70 kilogramů.¹⁰ Jedná se však o archaické období starověkého Řecka. Tudiž dobu známou právě z legend a bájí. Podrobnější záznamy máme až z období historického. Příkladem mohou být amfory uchované v Athénskému muzeu, sloužící dříve jako výhra pro účastníky her v Athénách. Takzvané Panathenajské amfory.

Z těchto záznamů je tedy patrné, že olympijští vítězové dosáhli díky svým výkonům závratného bohatství. O tom, jak probíhala jejich příprava a zda byli nějak finančně podporováni během samotné doby přípravy, tolik písemných pramenů nemluví. I přesto dnes můžeme s určitostí tvrdit, že heslo „Ni zisk, ni slávu“ propagované hlavně v počátcích tělovýchovy v Čechách by starověcí atleti nechápali. Olympijští vítězové byli za své výkony odměňováni a to i finančně, což je v rozporu ideové politiky novodobých olympijských her a pravidel, která byla ustanovena po kongresu v roce 1894.

3.3 Profesionalismus sportovců starověké olympiády

Profesionál je podle internetového slovníku ABZ definován jako: „*odborník; osoba provozující činnost za výdělek*“.¹¹

⁹ Zamarovský, 1980

¹⁰ Homér, 1980

¹¹ http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=profesion%C3%A1l&typ_hledani=prefix, [1.5.2017]

Wikipedia.org uvádí definici: „člověk, který za svou práci pobírá peněžní honorář a je pro činnost v daném oboru kvalifikován buď praxí anebo odborným vzděláním. Přesným opakem profesionála je amatér jakožto osoba, která za svou práci nepobírá žádný finanční honorář.“¹²

Účastníci antických olympiád vstupovali do soutěží s vidinou možnosti získání nehynoucí slávy, a jak jsem zmínil výše, také s možností na nemalý finanční zisk. Už tato samotná skutečnost by stačila k označení antických olympioniků za profesionály. Jelikož za svůj výjimečný výkon dostali předem dohodnutou finanční odměnu.

Díky dobovým pramenům známe případy, kdy jednotliví závodníci „objížděli“ postupně konané všeřecké hry. Když zvážíme výši odměn za vítězství na hrách, můžeme se domnívat, že úspěšný účastník her se mohl sportem poměrně slušně živit. Řecké místní hry dokonce vypisovaly již předem ceny pro vítěze, aby přilákaly účastníky. Z římské doby známe případy, kdy bylo účastníkům placeno dokonce startovné.¹³

Po zohlednění všech těchto faktorů tedy můžeme tvrdit, že účastníci antických olympiád byli skutečně profesionálové. Pro úspěch se museli věnovat profesionální přípravě na závody. Pokud byli úspěšní, tak za své snažení také inkasovali materiální odměny.

Pokud se na problematiku profesionalismu a amatérismu ve starověkém Řecku podíváme z celkové perspektivy, tak vidíme, že kdyby měl být sport ryze amatérský, tedy bez finanční podpory, mohl by si dovolit účast na hrách jen velice úzký okruh vyvolených. Samotná příprava na hry musela být velice nákladná. Dále pak dopravení se na místo konání her. Nemluvě o vybavení, zahrnující závodní vozy, koně, služebnictvo. Pokud by skutečně již v antice platila podmínka amatérismu, nemohli bychom mluvit o všeřeckých hrách a jistě by si olympijské hry nezískaly takovou popularitu. Výchovný systém ve starověkém Řecku byl nakloněn tomu, aby se her mohli účastnit zástupci všech vrstev obyvatelstva. Napomáhal k tomu systém výchovy v takzvaných gymnáziích, kde se pěstoval kult ducha a těla současně. Pochopitelně byli zvýhodněni zástupci bohatších vrstev, jelikož si mohli dovolit lepší trenéry a více času na trénink. Pokud však někdo z řadových občanů prokázal

¹²<https://cs.wikipedia.org/wiki/Profesion%C3%A1l>, [1.5.2017]

¹³ Zamarovský, 1980

dostatečný talent, většinou se o něj daný městský stát postaral. Jeho případný úspěch pak znamenal slávu a čest pro celé město.

„Požadavek, aby závodník prokázal, že během přípravy na svou kariéru a při jejím výkonu od nikoho nic nedostal, by byl v rozporu s principy celého systému výchovy a péče o rozvoj sportu. Řekům by připadal absurdní.“¹⁴

Z dostupných pramenů je tedy patrné, že při antických olympiádách se s myšlenkou amatérismu nepočítalo. Ta přišla na přetřes až při znovuoobnovení olympijských her na konci 19. století.

¹⁴ Zamarovský, 1980, str. 143

4 Otázka amatérismu v rámci Mezinárodního olympijského hnutí

Od znovuoobnovení olympijských her uplynulo 121 let. Za hlavního nositele této myšlenky a zakladatele označujeme Francouze Pierra de Coubertina. Ani jeho samotného nejspíš v začátcích nenapadlo, jakým fenoménem se olympijské hry stanou. Jedná se o největší mezinárodní sportovní akci. Olympijské hry mají ideový základ v antickém Řecku. Hlavní myšlenkou bylo formovat jednotu těla i ducha – kalokagahtia - a pomocí sportu předejít válečným konfliktům. Veškeré olympijské myšlenky jsou obsaženy v dokumentu olympijská charta. V preambuli olympijské charty je zmíněn pařížský kongres, na němž Coubertin poprvé prezentoval svoji myšlenku.¹⁵

„Ve svých počátcích Coubertin do svého konceptu „olympijského sportu“ začlenil i ideál amaterismu, který sloužil v Anglii k odlišení sportovních soutěží od profesionálů (často silných manuálních pracovníků). To mělo dát sportu „rytířský charakter“, zaštitit sportovce před tím, aby se nestali „cirkusovými gladiátory“, mělo jít také o celkovou ochranu sportu před duchem „touhy po zisku“. Nicméně Coubertin, který se svého času pokoušel bojovat s „materialismem“, jak on to nazýval, tušil, jak obtížné jednou v moderním světě bude udržet zásadu amatérismu. Chtěl především dosáhnout toho, aby se materiální zájmy o zisk nestaly ani pro sportovce, ani pro sport obecně, hlavním motivem ovládajícím sport.“¹⁶

„Olympijské hnutí - podle Olympijské charty mezinárodní společenské hnutí podporující rozvoj sportu a mezinárodní spolupráci - „ představuje svornou, organizovanou, všeobecnou a trvalou činnost všech jednotlivců a uskupení inspirovaných hodnotami olympismu. Cílem olympijského hnutí je přispívat k vytváření mírovějšího a lepšího světa výchovou mládeže prostřednictvím sportu. Pod vedením Mezinárodního olympijského výboru jako nejvyššího orgánu sdružuje organizace, sportovce a další osoby.“¹⁷

Mezinárodní olympijské hnutí ušlo během let své existence dlouhou cestu. Jako jeho hlavní správní složky chápeme kromě Mezinárodního olympijského výboru také Mezinárodní sportovní federace, Národní olympijské výbory. Kromě těchto institucí jsou to

¹⁵https://stillmed.olympic.org/Documents/olympic_charter_en.pdf [8.5.2017]

¹⁶http://www.olympic.cz/www/docs/osmus/filosofie_pierre_de_coubertin.pdf [8.5.2017]

¹⁷http://www.olympic.cz/docs/osmus/mezinarodni_olympijske_hnuti_a_jeho_vyvoj.pdf [17.7.2017]

také samotní sportovci, trenéři, rozhodčí a všichni pracovníci, kteří se zabývají olympijským sportem. Pravidla a další olympijské principy byly výsledkem dlouhých let postupného vývoje. Během nich také vyvstala otázka pojetí amatérismu, jako jednoho ze základních principů olympijských her. Sám Coubertin přikládal veliký význam olympijským kongresům, které se měly stát dějištěm rozhodování o směřování olympijského hnutí. Dílčími správními jednotkami se pak staly národní olympijské výbory. Český fungoval od roku 1900.

4.1 Pařížský kongres 1894

V červnu roku 1894 probíhal v Paříži kongres, na kterém Coubertin představil svoji olympijskou myšlenku. Původním posláním kongresu bylo projednávání amatérské otázky. Nejednalo se tedy vyloženě o olympijský kongres. V Coubertinových pamětech se můžeme dočíst o tom, jak dokázal využít situace a prosadit své myšlenky.

„Amatérismus, ta obdivuhodná mumie, kterou by bylo možné uložit do muzea v Bulaku jako ukázkou moderního balzamování! Uběhlo půl století a jakoby se jí ani nedotkly všechny manipulace, jichž se za tu dobu stávala předmětem. Zdá se neporušena. Nikdo z nás by byl nevěřil, že může existovat taková houževnatost. Když jsme zaútočili na otázku amatérismu, byli jsme přesvědčeni, že se s ní v pěti letech vypořádáme. Zamýšlený kongres byl pro mne osobně ovšem důležitý zcela jinak, a jak už jsem řekl, měl jsem v úmyslu ho využít jako zástěrky.“¹⁸

Poslední den kongresu, 23. června 1894, byl jmenován Mezinárodní olympijský výbor. Ten na přelomu tisíciletí získal pravomoc řídit celé olympijské hnutí. V jeho čele byli lidé, kteří šířili myšlenku olympismu ve svých zemích. Mezi 12 nejvýše postavenými členy výboru figurovalo již od jeho založení jméno českého gymnaziálního profesora Jiřího Gutha. Je třeba podotknout, že český stát byl v té době stále součástí rakouské monarchie. Jiří Guth si své místo ve výboru vysloužil hlavně díky velice silné pozici české tělocvičné jednoty Sokol.

¹⁸Coubertin, 1977, str. 10

Program olympijského výboru by se dal shrnout do 10 nejdůležitějších bodů. Ty, které se týkají otázky amatérismu, zde vyjmenuji.

- I. Definice amatéra: základy této definice. – Možnost a užitečnost definice mezinárodní.
- II. Pozastavení činnosti, diskvalifikace a rekvalifikace: kdy se má k nim přistoupit a jakými prostředky zjišťovat pravdu.
- III. Je správné uznávat nadále rozdíly mezi jednotlivými sporty z hlediska amatérismu. Lze být amatérem v jednom sportu a amatérem ve sportu druhém?
- IV. Oprávněnost výtěžků ze vstupu na sportoviště – mezi koho mohou být dané peníze rozděleny.
- V. Otázka hodnoty udělovaných cen.
- VI. Může platit obecná definice amatéra stejně pro všechny sporty? Má obsahovat zvláštní výjimky?
- VII. Sázky, slučují se s amatérismem?
- VIII. O možnosti obnovení olympijských her, za jakých podmínek by mohly být obnoveny
- IX. Podmínky pro závodníky. Které sporty budou zastoupeny na olympijských hrách? Materiální zabezpečení her.
- X. Jmenování Mezinárodního výboru, který by měl úkol připravit obnovení her.

4.2 Otázka amatérismu od kongresu v Athénách 1896 do kongresu v Paříži 1914

Otázka profesionalismu a amatérismu má svůj původ v kolébce sportu v Anglii. Zde vedle sebe vznikl amatérský – gentlemanský sport. A zároveň profesionální – patronátní – sport. Ten byl odjakživa považován za sport, který je nehodný cti. Bylo na něj pohlíženo jaksi s despektem. A stejně ho pojalo i nové vedení olympijského výboru zformované kolem prvních olympijských her v roce 1896. Takzvaný gentlemanský sport byl naopak spojován

s vysokými ideály morálky, cti a byl hodný následování. Počátek novodobého olympismu je pevně spojen s podmínkou amatérismu.¹⁹

4.2.1 Výsledky kongresu v Athénách 1896 a Le Havre 1897

Sám Coubertin zpětně ve svých pamětech popisuje, jak obtížné bylo tuto podmínku kodifikovat. Základem pro definování amatéra se staly 4 základní body, které formovaly moderní sport v Anglii. Podle nich amatérem přestává být ten, kdo:

1. kdo přijímá peněžní odměny
2. kdo závodí s profesionálem
3. kdo pobírá plat jako profesor nebo učitel tělesné výchovy
4. kdo se účastní soutěží „otevřených každému“²⁰

Tyto body jsou již na první pohled hodně obecné a jistě existují různé výkladové polohy. Coubertin sám je ve svých pamětech rozebírá a polemizuje o jejich hodnotě a aktuálnosti. Zejména druhý bod je podle něj hodně sporný. Třetí zaměňuje profesora s profesionálem, s čímž Coubertin nesouhlasil. Každopádně tyto čtyři body sloužily jako výchozí pozice pro vytvoření definice, komu bude povolen start na olympijských hrách.

„Především Angličané byli otázkou amatérismu jako posedlí. A pro MOV to bylo důkazem naší síly a prestiže, když se na nás obraceli, abychom v tomto směru podnikali zákroky.“²¹

První po-olympijský kongres hostilo normandské město Le Havre. Toto město mimo centrum dění Coubertin navrhl, protože MOV ještě nebyl stabilní. Bylo potřeba ujasnit základní pravidla a získat pevnější zázemí pro nově vzniklé hnutí. Na kongresu se probírala otázka právě skončených olympijských her a možnosti, kam olympijský sport dále směřovat. Coubertin spatřoval v olympijských hrách možnost určitého pedagogického působení, které první olympijské hry postrádaly.

¹⁹Allison, 2001

²⁰Coubertin, 1977

²¹Coubertin, 1977, str. 16

Hlavními body kongresu tedy bylo:

- I. Pedagogika - Morální účinky tělesných cviků na děti a mladistvé. Vliv na vývin osobnosti pomocí sportu.
- II. Hygiena – O výuce zdravotnictví na lycejních kolejích. Dále se probíralo oblečení sportovců.
- III. Sport – Otázka hmotných cen a definice amatéra. Organizace sportu. O vytvoření světové olympijské unie a založení světového olympijského časopisu (Bulletin olympique universel).

V otázce amatérismu nedošel kongres shody. Řešení otázky amatérismu na olympijských hrách se na dlouhou dobu stalo pro Mezinárodní olympijský výbor opravdovým oříškem.

4.2.2 Otázka amaterismu a berlínská konference MOV 1908

MOV se nejprve snažil najít řešení ve spojení s jednotlivými národy a sportovními asociacemi. Důkazem nám může být dotazník z roku 1902. V něm Mezinárodní olympijský výbor vyzýval různé sportovní společnosti, aby se k problému vyjádřily. Jejich úsilí však výsledky nepřineslo.²²

Jako další pokus o řešení problému amatérské otázky spatřujeme referát francouzského člena olympijského výboru hraběte Alberta de Bertier. Tento odborník na danou problematiku zpracoval referát, zabývající se pojetím a duchem sportu. Referát přednesl na konferenci v Berlíně. Esej zpracovávala výše zmíněné body definice amatéra a podávala je demokratičtější formou. Výslednou snahou bylo předejít sporům a nejasnostem ve výkladu zmíněných bodů. Jednalo se konkrétně o bod, který zbavoval statutu amatéra na základě svého startu v závodě po boku profesionálů. Co se týče profesorů a učitelů, byla jejich kategorie přesně odlišena od profesionálů.

Na samotné berlínské konferenci byl tento dokument přijat vcelku kladně. Pozitivně se vyjádřili paradoxně i příslušníci nejvyšší společenské vrstvy, od kterých by se to na základě dějin neočekávalo. Na druhé straně se ovšem znovu naplno ukázaly rozpory mezi

²²Wassong, 2008

členy výboru a postojem národních asociací. Mnozí účastníci berlínské schůze se obávali projevit svůj názor, který byl v rozporu s oficiálním kurzem nastoleným jejich zemí.

„Litoval jsem, že tehdy prostě neprošel. Jeho závěry byly otevřené a přesné. Kdyby byl býval přijat, vyhnuli bychom se celé řadě nepříjemností, hádek a štvanic. A především by ne-li udusil hned v zárodku, tedy alespoň oslabil celý ten tak zvaný falešný amatérismus, který podobně jako kacířství začal bujet – Tertullianovými slovy řečeno – jako na břehu Nilu v létě škorpioni.“²³

Výsledkem berlínské schůze MOV byl text, publikovaný v srpnu 1909 v Revue Olympique. Coubertin se o samotném textu vyjádřil jako o „oslazeném a revidovaném odvaru“. Před jeho zveřejněním totiž došlo ke zmírnění nejožehavějších bodů předneseného referátu. Ty byly poté podrobeny dalšímu zkoumání pomocí dotazníkové metody. Zainteresovaným stranám byl dotazník předložen v následující podobě:

1. Domníváte se, že není možné být v jednom sportu profesionálem a ve druhém amatérem?
2. Jste toho názoru, že profesor může být amatérem ve sportech, jimž nevyučuje?
3. Domníváte se, že amatér, jenž se stal profesionálem, nemůže už nikdy vstoupit do řad amatérů? Pripouštíte výjimky z tohoto pravidla? Jaké?
4. Pripouštíte, aby amatérům byla poskytována náhrada za cestovní výlohy a pobyt v hotelu? Do jaké výše?
5. Pripouštíte možnost ztráty kvality amatéra v případě, že závodí s profesionálem?

Olympijský výbor analyzoval data až do června roku 1910. Odpovědi, které dorazily, však rozřešení otázky amatérismu nepřinesly. Ba naopak. Rozdílné názory panovaly dokonce u příslušníků jedné země. Bylo jasné, že řešení otázky amatérismu je v nedohlednu. Baron Coubertin, poznal, že není v jeho silách ani v silách olympijského výboru sjednotit odbornou veřejnost a dojít ke shodě v řešení problému amatérismu a professionalismismu na olympijských hrách. Proto na danou problematiku rezignoval a dále se již touto otázkou nezabýval.

²³Coubertin, 1977, str. 21

Nicméně zůstal věrný přesvědčení, že profesor tělesné výchovy není to samé jako profesionální sportovec. A jedině přísaha závodníka, osvětující jeho minulost, je jedině směrodatné kritérium pro umožnění startu daného závodníka. Odvolává se tedy k principům fair play a klade důraz na morální aspekt celého problému.

„Od té doby však problémy amatérismu pro mne ztratily přitažlivost a přestal jsem o ně mít i ten malý zájem, který jsem jim dosud věnoval.“²⁴

I přes to, že se nepodařilo najít vhodný kompromis, bylo všem jasné, že staré anglické dělení amatérů a profesionálů je pro rychle se rozvíjející sportovní prostředí a následný sportovní trénink nedostačující a nevyhovující. Naplno se problém projevil s nástupem mohutného rozvoje sportů po druhé světové válce.

4.2.3 Konkrétní případy sporných rozhodnutí v otázce amatérismu na OH do roku 1914

Již v prvních desetiletích moderních olympijských her můžeme zaznamenat několik příkladů nejasného výkladu pravidel amatérismu. Na přísné dodržování podmínky amatérismu doplatili postižení sportovci pozdějším odebráním medailí nebo zákazem startu na dalších hrách. Důvodem k tomu bylo porušení pravidla o amatérismu. Zmínění sportovci byli označeni za profesionály na základě velmi přísných pravidel amatérského kodexu. Mnohdy se jednalo o důvody, které se samotným sportem ani nesouvisely. Například bylo zakázáno přijmout jakoukoliv finanční podporu nebo náhradu od diet až po reklamu. Bodem, který byl nadmíru kontroverzní, a na který doplatil ne jeden sportovec, byl zákaz startu amatéra v závodě spolu s profesionály. Výše zmíněný amatér přicházel o svůj status amatéra a do dalších bojů byl veden jako profesionál. Vedení MOV to zdůvodňovalo tvrzením o riziku narušení morální integrity olympijského sportu. V této kapitole jsem vybral skupinu atletů, kteří se provinili proti výše zmíněným pravidlům. Na jejich příkladu chci ukázat, jak striktně byla podmínka amatérismu prosazována a co všechno mohlo atlety statutu amatéra zbavit.

²⁴Coubertin, 1977 str. 22

4.2.4 Carlo Airoldi - Athény 1896

Italský maratonec a specialista na dálkové běhy Carlo Airoldi se narodil 21. září 1869 ve vesničce Origgio poblíž městečka Saronno. Vyrůstal v rodině farmářů a díky nutnosti již od mládí pracovat získal vynikající fyzickou kondici. První soutěže absolvoval v okolí města Varese. Ve svém sportu vynikal a brzy se začal účastnit také celostátních závodů. Dařilo se mu také v celostátním měřítku a brzy se dokázal uchytit i na mezinárodní úrovni. V roce 1892 vyhrál závod Lecco - Milán. Následovaly úspěchy v závodech Milán – Turín. Tyto výsledky mu zajistily mezinárodní věhlas a ve světě maratonských běžců se stal celebritou.²⁵

Životního úspěchu dosáhl Airoldi v závodě Milán – Barcelona, který se běžel etapově (20 etap)²⁶ a měřil 1050 kilometrů. Závod byl extrémně náročný a konkurenti postupně odpadávali. V poslední etapě z Figueras do Barcelony, která měřila 140 kilometrů, měli šanci na vítězství pouze dva závodníci. Francouz Ortégue a Carlo Airoldi. Více sil zbylo do závěru ultra náročného závodu Airoldimu, který by zcela jistě vyhrál. Jeho soupeř totiž před cílem nevydržel se silami a zkolaboval. Airoldi se pro něj však nesobecky vrátil a pomohl soupeři do cíle. Tímto gestem se nesmazatelně zapsal do mysli všech fanoušků maratonu. Pro Airoldiho mělo však zmíněné vítězství osudovou dohru. Vyhraný závod znamenal finanční odměnu 500 peset, o kterou se následně podělil s Francouzem. Zbylé peníze použil na cestu vlakem domů do Itálie.²⁷

Dalším cílem Airoldiho sportovního života se stal olympijský maraton na prvních novodobých olympijských hrách v roce 1896. Problém byl, že Airoldi, který pochopitelně nebyl profesionálním sportovcem ve smyslu obživy, neměl finanční prostředky na cestu do Athén. Proto se rozhodl vyrazit na cestu měřící přes 2000 kilometrů pěšky. Jediným zdrojem příjmu mu v té době byla smlouva, kterou uzavřel těsně před cestou s italským deníkem La Bicioletta. Tomu poskytoval své zážitky z cesty formou článků. Airoldi vyrazil na cestu 28. února 1896, putoval rychlostí bezmála 70 kilometrů za den. Část cesty cestoval lodí, na které si musel přivydlávat jako plavčík, protože neměl na lístek. 31. března 1896 konečně prot'al

²⁵https://cs.wikipedia.org/wiki/Carlo_Airoldi [16.6.2017]

²⁶<http://www.svetbehu.cz/maraton/17451-zbytecne-dlouha-cesta/?panel-id=1679§ion-id=2526&block-id=692¤t-page=1&page-id=2527&blockPage=2> [16.6.2017]

²⁷<http://www.storiedisport.it/?p=6972> [16.6.2017]

brány Athén. Jeho věhlas, podpořený příběhem jeho putování z něj udělal atrakci. Navíc byl díky svým dosavadním úspěchům největším favoritem maratonského běhu. To však ještě netušil, že celá jeho úžasná cesta byla zbytečná. Start v závodě mu nebyl povolen. 500 peset, přijatých za výhru v závodě Milán – Barcelona, vyhodnotil olympijský výbor jako porušení pravidla o amatérismu a Airoidiho označil za profesionála. V následujícím olympijském závodě tudíž nemohl startovat. Airoidi se později vyjádřil takto: „*to, že jsem nemohl startovat z takto nesmyslných důvodů, byla největší bolest mého života*“.²⁸ Za Airoidiho se postavila italská sportovní federace, která protestovala proti jeho označení za profesionála, byla však neúspěšná. Závod nakonec vyhrál Řek, Spiridon Louis. To, že byl Airoidi jeho největším konkurentem byl zřejmě také jeden z důvodů, proč MOV, kde měli Řekové silnou pozici, nakonec jeho start nepovolil. Airoidi se pak celý zbytek sportovního života snažil přimět Louise k přímé konfrontaci v závodě. To se však již nikdy nestalo.²⁹

4.2.5 James Francis „Jim“ Thorpe - Stockholm 1912

Jim Thorpe byl americký atlet, první původní Američan, který se stal olympijským vítězem a jeden z nejvšestrannějších sportovců své doby. Prameny, které se zabývají mládím a také etnickou příslušností Jimmyho Thorpea, se v mnohém neshodují. Kupříkladu není jasně znám datum jeho narození. V knize Jim Thorpe: World's Greatest Athlete se můžeme dozvědět fakta, která jeho původ aspoň z části osvětlí. Podle novinového článku zabývajícího se Thorpeho životem se Jim Thorpe narodil na indiánském území někdy kolem 22. května 1887.³⁰ Nebyl však nalezen žádný rodný list. Později byl pokřtěn jako "Jacobus Franciscus Thorpe".³¹ Sám Jim Thorpe však jako své datum narození udává den 28. května 1888 v blízkosti Bellemontu.³² Thorpemu proudila v žilách indiánská krev po rodičích. Avšak oba Thorpeho rodiče byli katolíci, stejně jako později Thorpe. Mládí neměl právě jednoduché, jeho spory s otcem vedly k tomu, že několikrát utekl z domova. Po smrti své matky odešel z domova natrvalo a začal pracovat na koňském ranči. Obrat k lepšímu nastal v Jimmyho životě v roce 1904, když nastoupil na průmyslovou školu Carlisle

²⁸<http://www.storiedisport.it/?p=6972> [16.6.2017]

²⁹<https://web.archive.org/web/20050907135743/http://www.atleticanet.it:80/notizie/notizia.asp?id=1904> [16.6.2017]

³⁰<http://www.nytimes.com/learning/general/onthisday/bday/0528.html> [17.6.2017]

³¹Wheeler, 1979

³²https://en.wikipedia.org/wiki/Jim_Thorpe [17.6.2017]

v Pennsylvánii. Tam se také poprvé projevilo jeho mimořádné sportovní nadání a pod svá křídla ho vzal Glenn Scobey Warner, jeden z nevlivnějších trenérů časně americké historie fotbalu.³³

Thorpe začal svou sportovní kariéru v Carlisle v roce 1907. Pomohlo mu k tomu také štěstí. Poprvé se totiž dostal do povědomí, když při cestě do školy „přeskočil“ všechny školní skokany do výšky v civilním oblečení. Kromě atletiky vynikal také v americkém fotbale, lakrosu a baseballu. V roce 1911 se mu poprvé dostalo celonárodní pozornosti díky výkonům, které předváděl na fotbalovém hřišti. Již ve své první sezóně zaznamenal několik rekordů. Důkazem jeho výjimečnosti je projev tehdejšího amerického prezidenta Dwighta Eisenhowera, který v roce 1961 vzpomínal, jak proti Thorpemu nastoupil: „*Here and there, there are some people who are supremely endowed. My memory goes back to Jim Thorpe. He never practiced in his life, and he could do anything better than any other football player I ever saw.*“³⁴ To můžeme volně přeložit jako: „Mohou se objevit lidé, kteří jsou nadřazení. Moje vzpomínky se vrátily k Jimu Thorpemu. Nikdy v životě netrénoval a stejně byl lepší než kterýkoliv jiný fotbalista, kterého jsem kdy viděl.“

V roce 1912 se jeho pozornost upnula k olympijským hrám. Začal trénovat skoky, překážky, disk a všechny ostatní disciplíny desetiboje. K tomu však přidal také disciplíny atletického pětiboje. Svými výkony v kvalifikaci se probojoval do americké reprezentace a zasloužil si místo na olympijských hrách ve Stockholmu 1912. Na Olympijských hrách v roce 1912 byly poprvé uvedeny nové atletické disciplíny a mezi nimi také upravený pětiboj a desetiboj. Obě dvě disciplíny Thorpe naprosto fenomenálně ovládl. A vysloužil si titul nejvšestrannějšího sportovce své doby. Porazil dokonce i Hugo Wieslandera, který byl před desetibojem největším favoritem. Při medailovém ceremoniálu švédský král Gustav Adolf V. předával Thorpemu zlaté medaile se slovy: „*Sir, you are the greatest athlete in the world.*“³⁵ „Pane, vy jste nejskvělejší atlet světa“. Jim Thorpe si užíval vrchol své kariéry.

Thorpeho sportovní život však nebyly jen triumfy. Dvojnásobný olympijský šampion se však ze svých medailí neradoval dlouho. I on doplatil na přísná pravidla amatérského

³³Wheeler, 1979

³⁴<http://edition.cnn.com/2004/WORLD/europe/07/09/jim.thorpe/> [17.6.2017]

³⁵<http://edition.cnn.com/2004/WORLD/europe/07/09/jim.thorpe/> [17.6.2017]

kodexu olympiády. Koncem ledna 1913 Worcester Telegram publikoval článek, který obvinil Thorpea z porušení pravidla amatérismu. Jim Thorpe totiž hrál během let 1909 – 1910 profesionálně baseball. A za své služby dostal i malou finanční částku v řádu desítek dolarů. Následovala doslova mediální smršť a stále další deníky přinášely čerstvé zprávy v této kauze. Mezi středoškolskými hráči bylo běžnou praxí, že nastupovali v poloprofesionálních či profesionálních soutěžích pod změněným jménem. To však Jim neudělal.

Veřejnost Thorpeho kauza nezaujala. Kdo se však začal kauzou zabývat, byla Amatérská atletická unie. Její sekretář, James Sullivan, vzal případ velmi vážně. Sám Thorpe zkusil vše vysvětlit v dopise adresovaném právě Sullivanovi. V dopise psal: „*I hope I will be partly excused by the fact that I was simply an Indian school boy and did not know all about such things. I was not very wise in the ways of the world and did not realize this was wrong.*“³⁶ Jim v dopise píše: „Doufám, že budu částečně osvobozen z důvodu, že jsem byl jednoduše jen indiánský kluk a nevěděl jsem nic o takovýchto věcech. Nebyl jsem zcela znalý ve věcech světa a netušil jsem, že dělám něco špatně.“ Jeho dopis však nepomohl. AAU se rozhodla řídit pravidlem - neznalost neomlouvá. Zpětně odebrala Thorpemu amatérský status. V pozdějším roce se Mezinárodní olympijský výbor (MOV) jednomyslně rozhodl a zbavil Thorpea olympijských titulů, medailí a ocenění a prohlásil ho za profesionála.³⁷ Tento výrok však odporoval pravidlům MOV, jelikož pravidla platná v roce 1912 ukládala povinnost podat protest do 30 dní od závěrečného ceremoniálu. První novinové články zabývající se kauzou však přišly až zhruba po šesti měsících.

Zajímavý je postoj Karla Huga Wieslandera, který po diskvalifikaci Thorpeho odmítl dodatečně převzít zlatou olympijskou medaili. Jediným pozitivem, které rozhodnutí MOV sebrat Thorpemu amatérský status, bylo množství nabídek od profesionálních klubů, které se Jimmymu slétly k nohám. Zbytek sportovní kariéry hrál americkou profesionální baseballovou ligu a prokládal to profesionální ligu amerického fotbalu. Po skončení kariéry se věnoval práci v organizaci profesionální fotbalové ligy – NFL. Na sklonku života bojoval

³⁶<http://www.espn.com/sportscentury/features/00016499.html> [17.7.2017]

³⁷<http://www.newyorker.com/news/daily-comment/doping-and-an-olympic-crisis-of-idealism> [17.7.2017]

s těžkými depresemi a alkoholismem. Jim Thorpe zemřel v roce 1953. Za svou kariéru získal řadu ocenění, mezi nimi i titul největšího sportovce první poloviny 20. století.

Kauza Jima Thorpeho došla k rozřešení až v roce 1983. V průběhu let totiž začaly sílit hlasy Thorpeho fanoušků, kteří požadovali znovuotevření kauzy. Mezi hlavní odpůrce rehabilitace Jimmyho Thorpeho patřil předseda MOV Avery Brundage. Brundage kategoricky odmítal změnit rozhodnutí MOV. V roce 1982 založil Robert Wheeler nadaci Jim Thorpe a získal podporu amerického kongresu. Vyzbrojen novou nadějí, podporou kongresu a uvedením nových důkazů o porušení lhůty 30 dnů na odvolání po OH 1912 se mu podařilo přesvědčit olympijský výbor. V roce 1983 byl Jim Thorpe posmrtně vyhlášen spoluvítězem obou olympijských disciplín a jeho potomkům byly předány obě zlaté medaile.³⁸

4.3 Otázka amatérismu od kongresu v Praze 1925 po kongres v Londýně 1939

XXII. Olympijský kongres probíhal v roce 1925 v Praze. Pražský kongres byl důležitý hned z několika důvodů. Došlo k opětovnému rokování o otázce amatérismu. Dále se pak měnila struktura a samotné vedení MOV. Jak už bylo zmíněno výše, Československo patřilo k zakládajícím zemím Mezinárodního olympijského hnutí.

„Pro mne, jenž jsem od samého počátku připojil českou zemi k olympijskému hnutí a nikdy nepřestal hájit její práva, bylo obzvláště žádoucí právě zde ukončit svoji předsednickou olympijskou dráhu. A mohl takto projevit vděčnou náklonnost svému věrnému spolupracovníku a příteli Jiřímu Guthovi – Jarkovskému, jedinému dosud žijícímu představiteli původní „staré gardy“.“³⁹

Zasedání započalo 26. května 1925. Dějištěm schůze byla Staroměstská radnice. Coubertin samotný kongres jednoznačně vychválil. Členové MOV byli přijati u ministra zahraničí E. Beneše. Dále následovalo setkání s prezidentem Masarykem. To vše dokazuje, jaké vážnosti se olympijské hnutí těšilo. Samotný kongres pak probíhal podle plánu. Jednalo

³⁸<http://www.nytimes.com/1983/02/07/sports/jim-thorpe-s-family-feud.html> [17.7.2017]

³⁹Coubertin, 1977, str. 146

se o budoucnosti a příštím konceptu her. Volba nového předsedy MOV proběhla bez komplikací a novým předsedou MOV se stal hrabě de Baillet-Latour. Bylo rozhodnuto, že předání pravomocí předsedy se uskuteční v Lausanne 1. září 1925.⁴⁰

Coubertin pak uvádí, že kromě těchto organizačních věcí, došlo i na „skříň s mrtvolami“. Mezi nimi opět amatérismus. Projednávané body týkající se amatérismu byly:

- I. Náhrada ušlého zisku, kapesného
- II. Rozdíly mezi profesorem a profesionálem
- III. Otázka styku amatérů v konfrontaci s profesionály

Jednání o otázce amatérismu na pražském kongresu nepřinesla žádné nové myšlenky. Striktně se lpělo na bodech uznaných již na předchozích kongresech. Ve zkratce tedy bylo potvrzeno pravidlo o zákazu účasti na olympijských hrách pro toho sportovce, který se kdykoli ve své dosavadní kariéře účastnil sportu, byť jiného než ve kterém soutěží na olympijských hrách, jako profesionál. Druhé pravidlo se týkalo případů, ve kterých přijali sportovci finanční odměnu za výkon na sportovní akce či soutěži. Ti také přicházeli o status amatéra. Tudíž nemohli startovat na olympijských hrách.⁴¹

Body uzákoněné na Olympijském kongresu v Praze zůstaly v platnosti až do 2. poloviny 20. století. Významným dokumentem, který dále určoval dění olympijského sportu, byla Charta sportovní reformy z roku 1930.

Charta sportovní reformy byla přednesena na zasedání MOV v Ženevě v roce 1930. Charta si získala mezinárodní uznání. Výtky a body v chartě se dají shrnout do 3 skupin. Body zasahující otázku amatérismu jsou:

- I. Šíření obchodního ducha a láska k výdělku – v chartě jsou kritizovány silící snahy komercializovat sport na olympijských hrách
- II. Rozlišovat mezi profesorem a profesionálem – profesor může být považován za amatéra ve všech sportech, které nevyučoval
- III. Odvolávat se na individuální přísahu, učiněnou písemně s výčtem různých pramenů očekávaných příjmů

⁴⁰Coubertin, 1977

⁴¹Stloukalová, 2008

Tato charta sama o sobě nenavrhovala žádné novinky týkající se přímo olympijských her. Záměrem bylo vyřešit sporné situace okolo her samotných.⁴²

Posledním předválečným olympijským kongresem byl kongres konaný v Londýně v roce 1939. Na kongresu už bylo jasně patrné ovzduší blížící se války. Ve třicátých letech postupně celou Evropu zasáhla hospodářská krize, která s sebou přinášela řadu problémů. Mezi největší z nich patřil bezesporu sílící vliv fašismu. I přes všechny nepříznivé okolnosti pokračoval Mezinárodní olympijský výbor ve své činnosti. Ve stínu blížící se války probíhaly primárně snahy prosadit mírové řešení i pomocí sportu. Otázka amatérismu se tak dostala dočasně na druhou kolej.

4.3.1 Konkrétní případ sporného rozhodnutí v otázce amatérismu na OH (1914 – 1939) – Paavo Nurmi

Dalším sportovcem, který se během své kariéry dostal do sporu s MOV kvůli amatérskému kodexu, byl finský atlet Paavo Nurmi. Nurmi soutěžil v běžeckých disciplínách na střední a dlouhé vzdálenosti. Díky svým výkonům si vysloužil přezdívku „Létající Fin“. Za svou bohatou kariéru překonal 22 světových rekordů v závodech od 1500 metrů do 20 kilometrů.

Paavo Nurmi se narodil 13. června 1897 ve městě Turku. Nurmi měl těžké dětství. Jeho otec zemřel v roce 1910, když bylo Nurmimu pouhých 12 let. Na základě této události musel opustit školu a začít pracovat v pekárně, aby zajistil rodinu.⁴³ K běžeckým sportům přivedl Nurmiho jeho vzor Hannes Kolehmainen, který na sebe upozornil výkony na olympijských hrách v roce 1912. Jeho další cesta vedla přes finskou armádu, kde na sebe upozornil při vojenských cvičeních. Už zde můžeme vidět jeho specializaci pro vytrvalostní běhy. V roce 1920 stanovil Nurmi národní rekord na 3000 metrů. A kvalifikoval se na olympijské hry.

Nurmiho olympijská kariéra začala v roce 1920 na hrách v belgických Antverpách. První stříbrnou olympijskou medaili získal v běhu na 5000 metrů. To byl první a zároveň poslední závod, ve kterém byl Nurmi v olympijském finále poražen jiným než finským

⁴²Coubertin, 1977

⁴³Sears, 2001

atletem. V dalších třech disciplínách, ve kterých soutěžil, bral zlato. Byl to přespolní běh jednotlivců, přespolní běh družstev a běh na 10 000 metrů. Bilance z jeho první olympiády tedy byla 3 zlaté a 1 stříbrná medaile. Tento úspěch zajistil Nurmimu stipendium na prestižní finské škole Teollisuuskoulu v Helsinkách.⁴⁴ Nurmiho olympijská kariéra pokračovala na olympiádě v Paříži v roce 1924. Tam finský běžec předvedl fenomenální výkony. Jeho celková bilance z her byla 5 zlatých medailí. Ovládl závody na 1500 metrů, 5000 metrů, 5000 metrů překážek, 5000 metrů překážek družstev, 3000 metrů družstev. Poslední olympiáda, které se Paavo Nurmi aktivně účastnil, se konala v roce 1928 v Amsterdamu. Zde Nurmi opět zabodoval, když bral zlato na trati 10000 metrů. K tomu bral ještě dvě stříbrné medaile.

Nurmi si plánoval ukončit svoji bohatou olympijskou kariéru na olympijských hrách v Los Angeles, plánovaných na rok 1932. V té době bylo Nurmimu 35 let a pro následující olympijské hry byl velkým favoritem. Svůj sen si však již nesplnil. Pouhé 3 dny před startem olympijského závodu na 10 000 m vystoupil olympijský výbor s obviněním, že Paavo Nurmi přijal v exhibičním závodě v Německu finanční odměnu v rozmezí od 250 – 500 dolarů, a nepovolil jeho start v závodě. Nurmi byl nakonec vyloučen ze všech dalších závodů her. Vyřazení finské legendy vzbudilo obrovskou vlnu nevole. Proti rozhodnutí výboru vystoupila odborná veřejnost i samotní závodníci. Nic z toho však nepomohlo a Nurmi byl zbaven statusu amatéra.⁴⁵ Pro Nurmiho, který podřídil přípravě na hry téměř vše, to byla obrovská rána. Nurmi se však s celou situací vyrovnal s tvrdohlavostí sobě vlastní a po zmíněných olympijských hrách vyhrál ještě spoustu závodů a stanovil několik světových rekordů. Po ukončení sportovní kariéry se prosadil i na poli obchodu. Stal se jedním z nejúspěšnějších obchodníků s nemovitostmi. K tomu také pokračoval v roli trenéra finské běžecké reprezentace, se kterou sbíral další olympijské medaile.

Paavo Nurmi zemřel v roce 1973. Poslední Nurmiho světový rekord byl pokořen až v roce 1996. Tedy 23 let po jeho smrti.⁴⁶

⁴⁴<http://www.kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/1786> [25.6.2017]

⁴⁵<https://news.google.com/newspapers?id=kONFAAAAIBAJ&sjid=EL4MAAAAIBAJ&pg=3666,6782915&dq=nurmi&hl=en> [25.6.2017]

⁴⁶<https://www.olympic.org/paavo-nurmi> [25.6.2017]

4.4 Amatérismus v období od kongresu v Lausanne 1946 do kongresu v Helsinkách 1952

V roce 1942 zemřel prezident Mezinárodního olympijského hnutí Henri de Baillet-Latour. Kvůli zuřící druhé světové válce se MOV nescházelo. Proto volba nového předsedy oficiálně připadla až na kongres konaný v roce 1946 ve švýcarském Lausanne. Novým předsedou byl zvolen Sigfrid Edström. Švéd, který byl neoficiálně v čele výboru již od roku 1942 na pozici viceprezidenta.⁴⁷

Kromě volby nového předsedy došlo opět k otevření amatérské otázky. Vzhledem k rostoucímu množství profesionalizace neolympijského sportu bylo stále těžší prosazovat striktní amatérský kodex. Nicméně MOV stále pevně lpěl na starém pravidle amatérského kodexu. V roce 1946, byla zásadním dokumentem, který rozhodoval o olympijském statusu účastníka, Olympijská charta. V té bylo uzákoněno, že status amatéra stvrzuje účastník svou přísahou. Dále se pak za něj musel zaručit Národní olympijský výbor nebo příslušná sportovní federace, v jejímž područí sportovec závodí. Body, které dále platily pro splnění statutu amatéra, byly tyto:

- I. Účastník nesmí být veden jako profesionál ve sportu, ve kterém zápolí na OH.
- II. Nesmí přijmout hmotnou odměnu za sportovní výkon ani náhrady za výdaje spojené se sportem. Včetně ušlého zisku v zaměstnání.
- III. Startovat nesmí ani učitelé, kteří za svou výuku tělesné výchovy pobírají plat. Ti jsou stále vedeni jako profesionálové.
- IV. Každý účastník je povinen podepsat přísahu, že splňuje výše zmíněné body.⁴⁸

Podle zmíněných bodů vidíme, že k dramatickým změnám či uvolnění amatérského kodexu nedošlo. Přesto se však určité náznaky reformy projevily. Do praxe bylo uvedeno pravidlo, které povolovalo zařadit učitele lyžování do skupiny amatérů, pod podmínkou, že od roku 1946 nepřijmou za svou práci plat. Toto pravidlo však platilo pouze pro toto odvětví. Ostatní učitelé, trenéři či školitelé byli dále považováni za profesionály, tudíž nezpůsobilí ke startu

⁴⁷https://stillmed.olympic.org/AssetsDocs/OSC%20Section/pdf/QR_Elections_IOC_President_overview.pdf [25.6.2017]

⁴⁸https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic%20Charter/Olympic_Charter_through_time/1946-Olympic_Charter.pdf [25.6.2017]

na olympijských hrách. Bylo by krátkozraké vinit z nastalé situace MOV. Ten musel jednat se všemi sportovními federacemi, které zaštitovaly sportovce. K řešení amatérské otázky muselo dojít ve shodě se všemi. Proto bylo tak těžké najít řešení. Zejména Mezinárodní atletická federace lpěla striktně na pravidle amatérismu.⁴⁹

4.4.1 Otázka amatérismu v počátcích studené války

Po druhé světové válce nastala ve světě nová situace. Došlo k rozdělení sfér vlivu na západní – demokratickou a východní totalitní. Období, které trvalo bezmála 50 let, dnes nazýváme studená válka. Tyto dva nesmiřitelné tábory měly pochopitelně i jiný přístup ke sportu. Mohla za to rozdílná politická a také ekonomická situace obou bloků.

Sovětský svaz do roku 1946 nebyl členem MOV. Jeho čelní představitelé však viděli v Mezinárodním olympijském hnutí možnost zviditelnit se a ovlivnit masy ve snaze šířit socialismus a komunismus, což odporovalo apolitičnosti olympijského hnutí. Sovětský svaz také nebyl součástí mezinárodních sportovních federací. Další hrází, která byla mezi Sovětským svazem a olympijským hnutím, bylo veřejné vyplácení vrcholových sportovců za jejich výkony. Ve dvacátých letech fungoval v SSSR systém vyplácení „mistrů sportu“ za jejich úspěchy, což bylo jednoznačně proti pravidlům stanoveným okolo amatérského kodexu na olympijských hrách.⁵⁰

Sovětský svaz nicméně projevil přání zapojit se do mezinárodně sportovního zápolení. Vstupní branou se pro něj stal kongres Mezinárodní atletické federace v roce 1947. Zde se jeho zastupitelé pokusili vysvětlit svůj přístup k amatérismu a profesionalismu jejich sportovců. Za jejich přijetí do svazu evropského a sportu se tehdy přimluvil hlavně Lord Burghley, olympijský vítěz běhu na 400 metrů překážek z Amsterdamu 1928. Sovětský svaz prezentoval jako odlišnou kulturu a možnost rozšířit sportovní obec o dalšího obrovského člena.⁵¹

Sovětský svaz byl tedy roku 1947 přijat do Mezinárodní atletické federace. Národní olympijský výbor sovětského svazu byl zřízen v roce 1951. První olympiády se SSSR zúčastnil v roce 1952 v Helsinkách. Vstupem na olympijskou scénu Sovětský svaz otevřel

⁴⁹Stloukalová, 2008

⁵⁰Senn, 1998

⁵¹<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1151308-olympijske-fauly> [25.6.2017]

zcela novou epochu v pojetí olympismu. Dalo by se říci, že se vstupem SSSR na hry byla porušena většina dosud platných pravidel z charty OH.

4.4.2 Otázka „státního amatérismu“

Pojem státní amatérismus se objevuje v zemích východního bloku zhruba od padesátých let dvacátého století. Mezi jinými i v Československu. V československém prostředí fungoval takzvaný Výbor pro tělesnou výchovu a sport (SVTVS), který zajišťoval obživu, to znamená pracovní místa nejlepším národním sportovcům. Tito státní profesionálové nejdříve skutečně pracovali. Když však docílili nějakého výjimečného úspěchu, tak byli zařazeni do státního programu sportovců podporovaných státem. Pochopitelně jako loutky propagandy. Mimo výše zmíněného programu také sílil vliv armádní tělovýchovy. Sportovci byli sdružováni jako vojáci se specializací na sport. Sportovcům byla plně hrazena ušlá mzda a byly jim hrazeny jiné výlohy spojené s tréninkem. SVTVS odměňoval sportovce podle významu jimi dosažených úspěchů, dále podle náročnosti přípravy a sportu. Nezbytností byly samozřejmě ideologické předpoklady a kádrový profil sportovce. Sportovci, kteří se neztotožňovali s komunistickým režimem, byli režimem stíháni a trestáni.⁵²

Podle tohoto popisu můžeme jasně vidět, že se pojetí „státního amatérismu“ rozhodně neslučuje s amatérismem vyžadovaným MOV. Země komunistického bloku však trvaly na tom, že jako zřízení bez soukromého vlastnictví není jejich finanční podpora v rozporu s pravidly MOV, jelikož peníze neplynou ze soukromého sektoru. Nicméně toto vysvětlení neuspokojilo všechny zúčastněné strany.⁵³

4.4.3 Pojetí amatérismu po Olympijském kongresu v Helsinkách 1952

Olympijský rok 1952 byl významný hned z několika důvodů. Prvním z nich bylo konání XV. letní olympiády v Helsinkách. S ní byl spojen vstup sovětského sportu na mezinárodní scénu. Studená válka postavila olympijský výbor před složitou situací. Do olympijského zápolení se totiž chtěly zapojit i země, které byly politikou soupeření východu a západu přímo ovlivněny. Komunistická část Číny (ČLR) a Čína vedená vládou z Tchajwanu podporovaná USA. Dále se řešila otázka Německa, které bylo také rozděleno na dva

⁵²Stloukalová, 2008

⁵³Wassong, 2008

bloky. Ke hrám bylo přizváno pouze západní Německo. Politické soupeření východu a západu ovlivňovalo pochopitelně i sportovce. Byly na ně kladeny stále větší požadavky a stupňovala se tréninková náročnost. Bylo stále těžší vyrovnat se sovětským sportovcům a přitom neporušovat pravidla o amatérismu. Pro dnešní sportovní veřejnost je nepochopitelné, že amatérští sportovci byli schopni zvládat obrovské tréninkové jednotky a k tomu být zaměstnaní na plný úvazek v civilní práci. K výraznější změně pravidel v tomto ohledu však nedošlo. Západní sportovci v čele s USA se se státním amatérismem Sovětů vyrovnávali pomocí univerzitního sportu. To v praxi znamenalo, že sportovci byli vedeni jako studenti amerických univerzit. Byl jim hrazen veškerý trénink a materiál. Dalo by se říci, že docházelo k porušování pravidla amatérismu skoro ve stejném měřítku jako v případě východu.⁵⁴

Další důležitou událostí byla změna v čele Mezinárodního olympijského výboru. Sigfrida Edströma nahradil v jeho čele Američan Avery Brundage.⁵⁵ Člověk, který ovlivnil mezinárodní olympijskou politiku na dlouhých dvacet let. Avery Brundage se zapsal do dějin jako velký obhájce amatérského pravidla a nesmiřitelný protivník státního amatérismu praktikovaného zeměmi východního bloku.

4.5 Avery Brundage

Avery Brundage se zapsal do dějin jako pátý předseda Mezinárodního olympijského hnutí. Dobu jeho předsednictví datujeme mezi lety 1952 – 1972. Tedy dvacet let. Brundage je známý jako veliký obránce amatérského kodexu na olympijských hrách.

Avery Brundage se narodil v Detroitu (USA) roku 1887. V pěti letech se s rodinou stěhoval do Chicaga. Nedlouho poté rodinu opustil jeho otec. Vyrůstal tedy jen s matkou a bratrem. Brundage vystudoval na univerzitě v Illionis. Zde také začal s atletikou. K tomu hrál také basketball. Primárně se však věnoval hlavně běhání, hodům a vrhům.⁵⁶ V atletice byl Brundage velice úspěšný. V roce 1912 se zúčastnil olympijských her ve Stockholmu v pětiboji a desetiboji a obsadil šesté a šestnácté místo. Obě disciplíny tehdy vyhrál

⁵⁴Wassong, 2008

⁵⁵https://stillmed.olympic.org/AssetsDocs/OSC%20Section/pdf/QR_Elections_IOC_President_overview.pdf [27.6.2017]

⁵⁶Guttman, 1984

fenomenální Jim Thorpe, který byl později diskvalifikován za porušení amatérského pravidla. Kauza Jimma Thorpeho se řešila v MOV i v době Brundageho předsednictví. I přesto, že se s Thorpem osobně znali, odmítl zpětně uznat jeho tituly. K tomu došlo až po smrti obou mužů.⁵⁷

Po ukončení aktivní sportovní kariéry se Brundage začal prosazovat na poli národních a posléze mezinárodních sportovních asociací. Svou úřednickou kariéru začal v Centrální asociaci amatérského sportu. Která se následně formovala v Amatérskou atletickou unii. Nadále se angažoval v Americkém olympijském výboru.

V roce 1925 se Brundage stal vice-presidentem Amatérské atletické unie. Již zde můžeme spatřovat jeho posedlost čistotou amatérského sportu. Avery Brundage se v této době zasadil o zbavení amatérského statusu fenomenální sportovkyně Mildred „Babe“ Didriksonové, která vyhrála tři olympijské medaile na olympiádě v Los Angeles v roce 1932. Tu usvědčil z přijetí peněz za reklamu, když pózovala pro automobilovou značku.⁵⁸

Na poli Mezinárodního olympijského výboru se Avery Brundage začal prosazovat v roce 1937. Po smrti barona Godefroy de Blonay, vice-presidenta MOV se na jeho místo dostal Sigfrid Edström, pozdější předseda MOV. Jeho místo posléze na základě volby vyplnil právě Avery Brundage. Během druhé světové války byla činnost výboru omezena. I tak se Brundage, spolu s Edströmem a Latourem snažili o udržení linie olympijských her aspoň v rámci možností. V roce 1942 však dosavadní prezident MOV Baillet-Latour umírá a jeho povinnosti převzal z pozice vice-presidenta Švéd Edstöm. Ten byl zvolen do role prezidenta MOV v roce 1946. Avery Brundage zaujal roli vice-presidenta. Švéd Edström setrval ve funkci až do roku 1952. Po olympijských hrách v Helsinkách se odebral do důchodu. Na helsinském olympijském kongresu tedy proběhla volba nového prezidenta MOV. Kandidáti byli dva. Avery Brundage a Lord Burghley – prezident Amatérské atletické federace. Zmíněnou volbu vyhrál Avery Brundage v poměru hlasů 30 pro Brundage a 17 pro Burghleyho. Novým prezidentem Mezinárodního olympijského výboru se tedy stal pětapadesátiletý Američan.⁵⁹

⁵⁷Butterfield, 2012

⁵⁸https://en.wikipedia.org/wiki/Avery_Brundage#CITEREFButterfield [17.6.2017]

⁵⁹Guttman, 1984

4.5.1 Otázka amatérismu v politice Avery Brundage

Amatérský kodex se stal během dvaceti let jeho předsednictví synonymem k jeho jménu. Mnoho lidí okolo sportu označovalo Brundage za idealistu, který lpí na přežitých principech. Celou dobu svého předsednictví Brundage hájil amatérismus a nenechal se nikým zvíkat. Avery Brundage věřil v čistotu sportu a sportovního zápolení. Zastával politiku, že čistého sportovního zápolení, postaveného na Olympijských ideálech Pierra Coubertina, lze dosáhnout pouze v amatérském prostředí. Olympijské sportovní zápolení viděl jako utkávání se renesančních sportovců, nadaných v mnoha sportech, avšak specializovaných v žádném.⁶⁰

Avery Brundage se zabýval reformováním definice amatéra. V padesátých letech se totiž lišila sport od sportu. Například v tenise bylo povoleno přijmout až 600 dolarů za turnaj, aniž by sportovci ztráceli status amatéra. Tato pravidla spadala do kompetencí národních olympijských výborů. Docházelo tak ke sporným situacím mezi MOV a NOV.⁶¹

Avery Brundage získal svou pověst nesmiřitelného odpůrce profesionalismu ještě před zvolením do čela MOV. Sám se angažoval v mnoha sporných kauzách diskvalifikací sportovců konfrontovaných s porušením amatérského kodexu. Na to doplatil právě například finský běžec Paavo Nurmi.

Politika Avery Brundage by se dala shrnout do čtyř základních bodů:

- I. Olympijský sport oproštěný od nacionalismu a politizace. Dokonce bojoval proti medailovému ceremonálu s použitím státních vlajek a hymny.
- II. Preference individuálního sportu před kolektivním. Individuální sporty nevyžadovaly takové obrovské zázemí jako sporty skupinové. Rozvoj kolektivního sportu s sebou nesl nutnost rozšiřování kapacity her. To vše šlo ke globalizaci a gigantismu her.
- III. Avery Brundage zastával po celou dobu svého mandátu ryzí amatérismus. Nebyl ochoten přijímat jakékoliv ústupky v této otázce. Své pravidlo vztahoval i na trenéry a placené specialisty pohybující se okolo sportu. Dále vystupoval proti dlouhodobým organizovaným soustředěním národních

⁶⁰Guttman, 1984

⁶¹Butterfield, 2012

sportovců. Brundage si díky svému postoji vysloužil přezdívku „Poslední amatér“.

- IV. Dalším bodem jeho politiky byla snaha zamezit komercionalizaci sportu. To úzce souviselo s morálním konceptem her. Jeho politika nedovolovala brát peníze za reklamu propagovanou prostřednictvím sportu. To totiž odporovalo amatérskému kodexu olympijského sportu.⁶²

4.5.2 Postoj Avery Brundage ke státnímu amatérismu Sovětského svazu

Již během druhé světové války probíhala první jednání o možnosti přijetí Sovětského svazu do MOV. Sám Brundage se vyjádřil, že nemá námítky k přijetí SSSR do MOV, pokud se SSSR zároveň připojí k Mezinárodní sportovní federaci. Vyjádřil však obavy o suverenitu Národního olympijského výboru SSSR. Jeho obavy se později ukázaly jako oprávněné. Od roku 1946 se Sovětský svaz začal účastnit mezinárodních soutěží a v roce 1952 se zúčastnil olympijských her. Suverenita sovětského NOV byla pošlapána již od samého začátku. Tento výbor byl pochopitelně řízen představiteli komunistické strany a o apolitičnosti se nedalo přemýšlet ani v neoptimističtějších představách. Sovětský svaz v následujících desetiletích ovlivňoval rozhodování všech satelitních států a to i v oblasti sportu.

Avery Brundage navštívil Sovětský svaz v roce 1954. O sovětské tělovýchově si udělal obrázek jako o „největší armádě sportovců jakou svět kdy viděl“. Dokonce se nechal slyšet, že Američani a západní sportovci jsou proti Sovětům změkčilí. Za tyto názory byl pak často pranýřován západním tiskem. On sám však se Sovětským svazem nijak nesympatizoval. Vyjadřoval pouze svůj názor. Naopak po svém návratu zveřejnil závěry z cesty po SSSR v periodiku Saturday Evening Post. Článek se zabýval výpovědí emigrantů ze Sovětského svazu. Ti vypovídali o sovětských celoročních kempech pro vrcholové sportovce, o odměnách pro sportovce a dalších případech, které odporovaly olympijským ideálům. V tom samém článku však byla i odpověď čelních představitelů SSSR, po té co byli Brundagem konfrontováni. Ti prohlásili, že dezertéři a zrádci, kteří takto vystupují proti SSSR, mají jedinou snahu a to pošpinit ideály Sovětského svazu.⁶³ Sám Brundage vystupoval v tomto konkrétním sporu jako nestranná osoba. To, že nezaujal jednoznačný

⁶²Stloukalová, 2008

⁶³Maraniss, 2008

postoj proti olympijské politice Sovětského svazu, vzbudilo u sportovní veřejnosti vlnu nevole.

I přes jasné důkazy o porušování pravidel amatérismu, kdy byli sovětští sportovci podporováni formou finanční i jinou, která zajišťovala nejlepší možné tréninkové podmínky, nepodnikl Brundage kroky k potrestání SSSR. Sám Brundage argumentoval příklady atletických stipendií na univerzitách západního typu. Nastalá situace nutila západní země vyrovnat se tedy se státním amatérismem východního bloku po svém. V praxi to znamenalo daleko větší podporu sportovců ze strany státu. A opětovné narušení už tak křehké struktury amatérského sportu, který Brundage tolik podporoval.

4.6 Amatérská otázka mezi kongresy v Tokiu 1958 po kongres v Mnichově 1972

Avery Brundage během doby svého předsednictví zastával platné řády zanesené v Olympijské chartě. K jejímu revidování došlo po kongresu v Tokiu v roce 1958. Po zmíněném kongresu obsahovala definice amatéra tyto podmínky:

- I. Amatér je ten, který provozuje sport pouze z vlastní záliby a jeho jediným cílem je osobní rozvoj a požitky z vykonávané činnosti.
- II. Sport je vykonáván bez jakéhokoliv nároku na honorář nebo jiné hmotné statky.
- III. Amatérský status stále náleží pouze těm, kdo za celou svoji kariéru nebyli vedeni jako profesionálové v žádném sportu.
- IV. Amatérský status ztrácí ten, kdo během své sportovní kariéry zastával roli placeného trenéra nebo specialisty.
- V. Amatérem přestává být ten, kdo přijal za svou sportovní činnost hmotnou náhradu ušlého zisku nebo jinou finanční podporu, přímo související se sportem.
- VI. Amatérské pravidlo porušuje ten, kdo na základě svých sportovních výkonů propaguje určitou značku. Účinkuje v reklamě nebo jinak komerčně využívá svého postavení.
- VII. Amatérem přestává být ten, kdo dobrovolně přestoupí k profesionální unii sportů a narušuje tím tak nezištnost olympijského sportu.⁶⁴

⁶⁴Senn, 1998

4.6.1 Změny amatérského pravidla po kongresu v Moskvě 1962

Rok 1962 přinesl kongres v Moskvě. Na tomto kongresu bylo amatérské pravidlo znovu mírně pozměněno. Jeho jádro však zůstalo. Ze strany Brundageho MOV šlo o snahu eliminovat silící vliv státních amatérů. Zásadní změnou po moskevském kongresu bylo tedy to, že:

- I. Status sportovce amatéra ztrácí ten, kdo nevykonává pravidelně své občanské povolání.
- II. Status sportovce amatéra ztrácí ten, kdo přijímá nebo přijal za sportovní výkon jakoukoliv finanční odměnu.
- III. Amatérský status ztrácí ten, kdo nedodrží pravidla své Národní olympijské federace a pravidla o amatérismu uzákoněná na kongresu v Tokiu.
- IV. Účast na olympijských hrách nebude dále povolena těm, kteří přímo finančně profitují ze sportu, byť sami nesoutěží. Výjimkou byli administrativní pracovníci.
- V. Je zakázáno jakkoliv využívat sportovních úspěchů k dosažení lepšího postavení v profesním životě. Například získat povýšení v práci na základě úspěchu na olympiádě. Týkalo se to i vojáků, což byl případ zejména států Varšavské smlouvy.⁶⁵

Avery Brundage měl jasné výhrady k pojetí sportu ve východním bloku. Tyto výhrady se promítly i do výše zmíněných bodů. Zejména pak pasáž o „skutečném zaměstnání sportovců“. V Sovětském svazu, ovšem nejen tam, bylo v té době běžné, že sportovec byl veden v podniku jako zaměstnanec, ve skutečnosti však nepracoval a profesionálně se připravoval na soutěže.

V několika bodech se však pravidla uvolnila. Mezinárodní olympijský výbor poprvé uznal právo sportovců na náhradu výloh úzce spojených se sportem. To znamenalo, že sportovci měli právo na úhradu cestovného a ubytování. Již také nebylo proti amatérským pravidlům používat výstroj a výzbroj, kterou sportovec dostal od své sportovní organizace. Dokonce se vyskytla výjimka i v příjmu finanční náhrady za ušlý zisk, avšak pouze

⁶⁵Stloukalová, 2008

v případě, že na sportovci byla existenčně závislá jeho rodina. Pak měl daný sportovec nárok na finanční kompenzaci způsobené újmy.

Je nutné si uvědomit, jaké rozdíly byly mezi západním „kapitalistickým“ a východním „socialistickým“ pojetím sportu. Hlavním rozdílem mezi oběma systémy je pojetí samotného sportovce. V socialistickém modelu se péče o sportovce, jakožto o každého člověka, ujímá stát. Tudíž i příjmy, které závodníkovi plynou, jsou pouze „péčí státu“. Tuto argumentaci používali sovětští agitátoři na poli mezinárodního sportu. Naopak v kapitalistické společnosti se sportovní výkon mohl stát „zbožím na trhu“, ze kterého profituje soukromý sektor. Právě díky odlišným ideovým základům východního a západního bloku, byly konkrétní případy porušování pravidel řešeny s různým výsledkem.⁶⁶

Východní blok, díky svému systému péče o závodníky, hrubě odporoval Brundageově ideji sportu. Šedesátá léta jsou dobou vzniku mnoha tělovýchovných center, podporovaných státem a produkujících vrcholové profesionální sportovce pod rouškou amatérismu. Do karate jim pochopitelně hrál i Brundageův přístup ke komercializaci sportu. Zákaz placené reklamy zapříčinil, že nejlepší sportovci se sdružovali v profesionálních uniích mimo Mezinárodní olympijskou základnu. To oslabovalo konkurenci východních sportovců.

Brundagem nastavená pravidla z Moskvy 1962 platila bez výraznější změny dalších 12 let.⁶⁷

Od roku 1960 stál MOV před vlnou kritiky společnosti kvůli údajné „provýchodní politice Avery Brundage. Kritika západního světa však nebyla jediným problémem, se kterým se Brundage musel vyrovnávat. Díky striktním pravidlům zakazujícím komercializaci her se MOV dostal do výrazných finančních potíží. I proto nastal na olympijských hrách v Římě zásadní průlom. Poprvé došlo k prodeji televizních vysílacích práv na přenosy ze závodů olympijských her. Americká společnost CBS za ně v roce 1960 zaplatila částku 700 000 dolarů. Ze zmíněné částky šlo však do kasy MOV pouze 5 %. I tak se však prodej vysílacích práv ukázal jako skvělý zdroj příjmů. Mnoho lidí si uvědomovalo,

⁶⁶ Bureš, 1970

⁶⁷ Wassong, 2008

že vysílací práva jsou „zlatý důl“. To se také později potvrdilo a vysílací práva se stala jedním z hlavních zdrojů příjmu MOV.

4.6.2 Problematika amatérského pravidla a komercializace OH, od kongresu v Moskvě 1962 do kongresu v Mexiku 1968

V šedesátých letech stále více sílila kritika striktního amatérského kodexu na OH. Komunistické státy se dostávaly stále častěji do konfliktu s pravidly MOV díky svému pojetí státního amatérismu. Na druhé straně západní země nemohly do olympijského zápolení nominovat své nejlepší sportovce, jelikož ti se profilovali jako profesionálové, pobírající za svoje výkony plat. Mezi východem a západem docházelo stále častěji ke konfliktům.

Naděje na změnu kurzu však padla v roce 1967 po Mezinárodním kongresu v Teheránu. Zde osmdesátiletý Avery Brundage obhájil svoji pozici v čele MOV a jednoznačně se vyjádřil proti uvolnění amatérské politiky olympijských her. To však rozbouřilo další debatu. Výsledkem tlaku veřejnosti bylo zřízení komise Mezinárodního olympijského výboru, která dostala za úkol vypracovat zprávu o stavu soudobého pojetí sportu. Následně pak přepracovat amatérskou politiku MOV, aby více vyhovovala dynamicky se rozvíjejícímu sportovnímu ovzduší. Do čela mezinárodní komise byl zvolen Rumun Alexandr Siperco.⁶⁸

V roce 1968 dále proběhly olympijské hry v Mexiku. Tyto hry lze označit za začátek konce amatérismu na OH. Na mexických olympijských hrách se naplno ukázaly problémy tehdejšího světa. Díky prodeji vysílacích práv se hry stávaly globální zábavou pro masy. Toho využily různé sociální skupiny, které se díky hrám mohly zviditelnit. Hry se staly manifestací Afroameričanů, kteří bojovali za svá občanská práva. Vysílání olympijských her do celého světa mělo důsledek v masivním nárůstu reklamy. Firmy zabývající se prodejem sportovních potřeb, vybavení, oblečení nebo obuvi nabízely závodníkům stále větší částky za propagaci jejich výrobků. Odolat takovým nabídkám nebylo jednoduché. Z přelomu sedmdesátých let je i případ rakouského lyžaře Karla Schranze, který byl jednou z posledních „obětí“ amatérského kodexu. Ve většině velkým měst navíc vyrostly obrovské

⁶⁸ Bureš, 1970

stadiony, které také napomohly globalizaci a masovosti her. To vše probíhalo v ovzduší probíhající studené války. Politické problémy se promítaly i na sportovní kolbiště. Výsledkem pak byly například bojkoty olympijských her, nebo demonstrace. To vše ztěžovalo Brundageovu snahu o čistý amatérský sport.

4.6.3 Olympijský kongres v Amsterodamu 1970

Komise rumunského člena MOV Alexandra Siperca, zabývající se problematikou pojetí sportu východního bloku, úzce spolupracovala také s Českým olympijským výborem. Siperco se snažil bezprostředně seznámit s pozicemi východních sportovců. Od roku 1967 do roku 1970 pilně studoval tuto problematiku. Mezi stěžejní body zařadila komise právo sportovce na přijetí kompenzace za vydané úsilí. Sportovec, který podává vrcholové výkony na základě sportovního tréninku, má podle ní právo na kompenzaci ušlého zisku. Stejně jako kompenzaci újmy na vzdělání, či pracovní kvalifikaci do budoucího života. Na kongresu v Amsterodamu poté přednesl své závěry:

- I. Nelimitovat časově tréninkové období a soustředění
- II. Povolit účast na OH sportovním novinářům, učitelům a trenérům
- III. Povolit finanční kompenzaci sportovcům, za ušlý zisk v době tréninku.

Kongresu předsedal dosavadní předseda MOV Avery Brundage. Ten byl závěry komise notně rozladěn. Zasadil se o nepřijetí návrhů komise. Ostatní členové MOV už tak skeptičtí nebyli, nepodařilo se jim však přes Brundage prosadit své názory.⁶⁹

4.6.4 Konkrétní případ sporného rozhodnutí v otázce amatérismu na OH – Karl Schranz

K jednomu z posledních rozhodnutí ohledně porušení pravidel amatérismu, které vedlo k zákazu startu na olympijských hrách, došlo v roce 1972. Tehdy postihlo rakouského trojnásobného mistra světa v alpském lyžování Karla Schranze. Schranz se stal exemplárním příkladem, na kterém Avery Brundage prezentoval svůj postoj k profesionalizaci sportu. Dodnes se toto rozhodnutí považuje za jeden z nejkontroverznějších momentů novodobých olympijských her v době předsednictví Avery Brundage.

⁶⁹Stloukalová. 2008

Karl Schranz se narodil 18. listopadu 1938 v Sankt Antonu v Rakousku. I on prožil velice těžké mládí. Jeho otec pracoval jako dělník při ražbě tunelů. Své první lyže si Karl připnul na nohy předtím, než dovršil hranici pěti let. Karlův otec zemřel na tuberkulózu, když byl Karl ještě dítě. Jeho matka tak musela živit sebe a 5 dětí. To byl také důvod, proč Karl začal brzy pracovat. Nejdříve se živil jako dělník na pile. Tato práce ho však nenaplňovala. Celý svůj život tíhl k lyžování. Už jako mladý mezi vrstevníky vynikal. Svou první práci spojenou s milovaným sportem začal provozovat v rodném Tyrolsku. Jednalo se o testování lyží pro sportovní značky.⁷⁰

Od roku 1957 začal zářit i v národních a mezinárodních šampionátech. Když mu bylo 18 let, vyhrál první ze tří po sobě jdoucích sjezdů Arlberg – Kandahar a následovaly další úspěchy v kombinaci.

Olympijská kariéra Karla Schranze započala, když překlenul hranici 21 let. První olympijské zkušenosti získal na zimní olympiádě v americkém Squaw Valley. Zde i přes zranění obsadil sedmé místo ve sjezdu a také v obřím slalomu. Na své další olympiádě v rakouském Innsbrucku už dokázal získat medaili. V obřím slalomu skončil druhý a bral stříbro. Na další olympiádě ve francouzském Grenoblu soutěžil ve třech alpských disciplínách. Medaili však i díky sporné situaci nepřidal. Schranz byl po prvním kole závodu ve slalomu druhý a připravoval se na svoji druhou jízdu. Svou jízdu rozjel slušně a byl by mohl pomýšlet na celkové vítězství. Na konci jízdy se mu však připltl do cesty jeden z francouzských pořadatelů. Schranz se odvolal a požadoval opakování jízdy. Bylo mu vyhověno a Schranz zajel druhé kolo nejrychleji. V tuto chvíli by bral zlato. Radost mu však dodatečně zkazila diskvalifikace na základě údajného neprojetí branky.⁷¹

Karl Schranz sbíral své největší úspěchy hlavně v neolympijských letech. Začal v roce 1962 v Chamonix. Zde obsadil na mistrovství světa v alpském lyžování první místo ve sjezdu a v alpské kombinaci. V roce 1970 pokračoval ziskem třetího titulu mistra světa. V severoitalské Val-Gardeně zvítězil v obřím slalomu. V roce 1967 byl založen Světový

⁷⁰<https://news.google.com/newspapers?id=HBRdAAAAIIBAJ&sjid=HloNAAAAIIBAJ&pg=2937%2C3621901> [29.7.2017]

⁷¹https://en.wikipedia.org/wiki/Karl_Schranz [28.6.2017]

pohár v alpském lyžování. Od jeho vzniku vyhrál Schranz dvanáctkrát. Dvakrát byl dokonce první v celkové klasifikaci. To bylo v letech 1969 a 1970.

Zlatá olympijská medaile však Karlu Schranzovi stále chyběla. Před olympiádou v Sapporu, v roce 1972 byl ve skvělé formě. Jeho olympijský sen však zhatil Avery Brundage. Před touto olympiádou vyvrcholily dlouhodobé problémy MOV ve vztahu k ostatním sportovním federacím. U těchto organizací byla již znatelně patrná snaha o liberalizaci sportu. Amatérská ideologie Avery Brundage nebyla slučitelná s masivním nárůstem vlivu medií, fanoušků a hlavně peněz, které se točily okolo sportu a vrcholových sportovců. V roce 1972 inicioval Brundage „proces“ se světovou lyžařskou špičkou. Hromosvodem jeho výtek se stal Karl Schranz. Avery Brundage ho obvinil z přijímání peněz za reklamu a MOV ho zbavil statutu amatéra. Obvinění bylo podloženo fotografií, na které Schranz pózuje v tričku Aroma Kaffee. MOV rozhodl o vyloučení Karla Schranze z olympiády 3 dny před jejím začátkem.⁷² Zpráva o vyloučení Schranze z olympiády se šířila jako lavina. Rakouští vládní představitelé vyzývali k bojkotu her. Samotného Schranze vítalo po návratu domů více než 100 000 lidí. Tato událost byla vyvrcholením problémů MOV s amatérským statutem olympioniků. Bylo jasné, že reforma je nevyhnutelná.

4.6.5 Olympijský kongres v Mnichově 1972 a volba nového předsedy

Po kongresu v Sapporu a problému, který nastal s lyžařskou špičkou, bylo představitelům MOV jasné, že je načase provést změnu. Staromódní amatérské předpisy byly nyní úplně mimo realitu. Bylo patrné, že současný stav hraje do karet stále více východním „státním amatérům“ a západním „univerzitním sportovcům“. Obě skupiny se prezentovaly jako amatérské, přitom všichni věděli, že obě skupiny jsou plně podporovány buď státem, nebo jinými sponzory. Sám Schranz, který se stal exemplárním případem potrestání profesionalismu, přiznal, že si na reklamě vydělal něco mezi 40 000 až 50 000 dolary. Ve světové sportovní špičce již bylo brát peníze za svou činnost běžnou věcí. Spisovatel a novinář Eugen Glader, který se zabýval olympijskou amatérskou problematikou, komentoval situaci takto: „*Many felt that the rules were so rigid, restrictive,*

⁷²http://oh.idnes.cz/sapporo-1972-profesionalismus-amaterismus-karl-schranz-p14-/zoh-soci-2014.aspx?c=A140122_225506_zoh-alpske-lyzovani_ten [28.6.2017]

*and aristocratic that there were in actuality very few amateurs participating in the Olympic Games during that period“.*⁷³

Volně přeloženo: „Většina cítila, že toto pravidlo je tak zastaralé, omezující a aristokratické, že mohlo být opravdu velice málo, jestli vůbec nějakí, ryzích amatérů pohybujících se na olympijských hrách v této době.“

Bylo stále více zřejmé, že Brundageova staromódní amatérská politika již z daleka není žádnou zárukou ochrany integrity olympijského sportu. Ba naopak, působí kontraproduktivně.

V červnu roku 1972 zasedl Mezinárodní olympijský výbor ke kongresu v Mnichově. Jednalo se o olympijských hrách, které připadly tomuto městu v tomto roce. Dalším důležitým bodem bylo hlasování o předsedovi MOV. Avery Brundage oslavil v témže roce již své pětadesáté narozeniny. Pro svůj pokročilý věk se rozhodl, že již nebude kandidovat. Kandidáti byli dva. Irský člen MOV Lord Killanin a Francouz Jean de Beaumont. Vítězem volby se stal osmapadesátiletý Ir Michael Morris Killanin.⁷⁴

Rokem 1972 skončilo dvacet let dlouhé předsednictví největšího obránce amatérismu v dějinách Mezinárodního olympijského hnutí. Avery Brundage, bojoval po celou svoji kariéru za čistotu sportu. Mnozí odborníci považují jeho snahu za příslovečný „boj s větrnými mlýny“. Za dobu jeho vedení došlo k rozvoji státního amatérismu, na který západ odpovídal podporou svých sportovců stipendii na univerzitách. I přes ryzí úmysly Avery Brundage se jeho snaha nedá hodnotit jednoznačně kladně. Stačí zmínit exemplární „sportovní procesy“, které byly jen špičkou nefunkční struktury. Lord Killanin, který MOV převzal, musel hned na úvod svého předsednictví řešit spoustu problémů.

4.7 Lord Killanin a revize pravidla 26 o amatérismu

V pojetí olympijského sportu, prezentovaného Národními olympijskými výbory, byly mezi západem a východem stále obrovské rozdíly. Státy východního bloku včetně Československa pěstovaly sport v područí státního dohledu. Stát podporoval úspěšné

⁷³Glader, 1978

⁷⁴https://stillmed.olympic.org/AssetsDocs/OSC%20Section/pdf/QR_Elections_IOC_President_overview.pdf [16.6.2017]

sportovce finančně a zajišťoval jim nejlepší možnou péči. Státní dohled nad sportovci probíhal již od nejmladších kategorií. Vznikala centra sportu, kde bylo pracováno s mladými talenty. Západní země stále více tlačili na MOV, aby uzákonil změnu, která by oficiálně povolila státní podporu sportovcům. Západní sportovci žádali, aby jim bylo umožněno zajištění živobytí na základě sportovních úspěchů. Tedy to, co se běžně dělo na východě. Se změnou v čele MOV cítili sportovci a organizace, které je zastupovaly, svou šanci.⁷⁵ S nástupem Killanina do čela MOV se liberalizoval přístup MOV. Půda k zásadním změnám nefungujícího amatérského kodexu byla připravena. Lord Killanin vstoupil na pole olympijského výboru v nezáviděníhodné době. Během svého předsednictví musel řešit problematiku profesionalizace a komercializace sportu. Dále pak vrcholila studená válka, což se pochopitelně projevovalo i na sportovním kolbišti. Jeho osmiletou dráhu prezidenta MOV poznamenala také řada bojkotů olympijských her. Jeho éra se však dá také označit jako první krok k modernizaci a liberalizaci olympijských her.

4.7.1 Změny v pojetí amatérismu mezi kongresy ve Varně 1973 a Vídni 1974

Tolikrát skloňované amatérské pravidlo bylo ve stanovách MOV uzákoněno pod číslem 26, takzvané pravidlo 26 o amatérismu. Na kongresu v bulharské Varně došlo k otevření problematiky amatérského kodexu. Po dlouhých dvaceti letech byla naděje na změnu. Všichni zúčastnění se shodli, že je nutné pravidlo 26 o amatérismu vydatně přepracovat. Přepracování pravidla se stalo celoroční prací MOV a výsledky byly předneseny na kongresu ve Vídni o rok později.

Ve dvacátém století byla problematika amatérského sportu na olympijských hrách konzultována již mnohokrát. Kongres ve Vídni však znamenal poprvé veliký krok k liberalizaci her. Na kongresu bylo odsouhlaseno množství pravidel, která značně proměnila znění definice olympijského amatéra. O zrušení amatérského pravidla se prozatím ještě nejednalo. Na kongresu se probíraly body související s finančním ohodnocením a kompenzací sportovců. Dále se revidovala pravidla v souvislosti s možností startu na OH. Projednávání byli také učitelé a profesionální trenéři. Jednalo se také o reklamě ve sportu. Konkrétní výsledky zmíněného kongresu se dají shrnout do několika strukturovaných bodů:

⁷⁵Senn, 1998

- I. Sportovec je povinen dodržovat pravidla MOV a NOV.
- II. Sportovec nesmí přijmout finanční ani jinou odměnu v závislosti na jeho výkonu - mimo rámec stanov, které upravují toto pravidlo.

Stanovy, které upravovaly bod II, zaváděly ve stále ještě amatérském sportu řadu novinek. Sportovci měli podle nových pravidel nárok na vysokoškolská stipendia. Dále měli nárok na úhradu ušlé mzdy a přijímání finančních odměn, regulovaných jejich Národní sportovní federací. Samozřejmostí se od roku 1974 stává profesionální lékařská péče a pojištění. Dále jim bylo národní federací umožněno dostat kapesné a cestovné. Všechny zmíněné body se dají chápat jako vyrovnání vah mezi východem a západem. Na východě fungoval tento model již řadu let.

- III. Sportovec nesmí propůjčit své jméno reklamě, s výjimkou smlouvy uzavřené s Národním olympijským výborem. Závodníkům je dovoleno mít značku na svém vybavení.

U pravidla týkajícího se reklamy, nemůžeme ještě stále mluvit o komercializaci zvýhodňující sportovce, neboť příjmy z takové reklamy šli přímo Národní sportovní federaci.

- IV. V platnosti zůstává bod, který zakazuje profesionální účast účastníka her v jakémkoliv závodě před zmíněným olympijským turnajem.

Všechna zmíněná pravidla už na východě běžně fungovala. I když stále přetrvával status olympijského amatéra, kongres ve Vídni 1974 byl obrovským krokem k liberalizaci sportu. Na základě výše zmíněných bodů, došlo k možnosti dostat legálně finanční odměnu za sportovní výkony na olympijských hrách. Což bylo v době Brundageova předsednictví něco nemyslitelného.⁷⁶

4.7.2 Komercializace olympijského sportu

Kdo nejvíc profitoval ze zmíněných změn, byly sportovní značky. Konference ve Vídni 1974 umožnila výrobcům sportovního vybavení využít sportovce jako předměty reklamy. Jednoduše se dá říci, že byla otevřena brána ke komercializaci olympijského

⁷⁶Glader, 1978

sportu. To byla ovšem rána pro komunistické státy. Ty pochopitelně žádné smlouvy se soukromými firmami neuzavíraly, jelikož soukromý sektor z ideových důvodů nepodporovaly. Konferencí ve Vídni se tedy cítily poškozeny a východní tisk se plnil články plnými kritiky nové západní koncepce.

Ovšem i přes liberalizaci pojetí olympijského sportu se zmíněná pravidla o reklamě nesečkala s kladným přijetím ani na západě. Samotní sportovci se totiž cítili poškozeni tím, že je s nimi zacházeno jako se zbožím. O jejich jménech totiž rozhodovaly výše zmíněné Národní sportovní organizace. Celá sedmdesátá léta se nesla v duchu rozbrojů mezi východem a západem a MOV řešil problémy spojené s nově zavedenými pravidly.⁷⁷

4.7.3 Mezinárodní olympijský kongres v Moskvě 1980

Olympijský kongres v Moskvě je pro vývoj amatérismu a profesionalismu na olympijských hrách zcela zásadní. Po osmi letech došlo totiž k další změně v čele Mezinárodní olympijského výboru. Lord Killanin, byl vyčerpán situací, která nastala okolo olympijských her v Moskvě 1980. Musel se vyrovnávat s řadou problémů. V první řadě s bojkotem USA a dalších západních států. Pak bylo také stále těžší, udržet olympijský sport v mantinelech nastavených Avery Brundagem. I přes to, že za Killanina došlo k liberalizaci, nedalo se mluvit o vyřešení sporné otázky. To vše vedlo k tomu, že po olympijských hrách v Moskvě Killanin na svoji pozici v čele MOV rezignoval. Do jeho čela se dostal muž, který změnil tvář olympijských her a vyřešil problematiku amatérského kodexu na olympijských hrách, Španěl Juan Antonio Samaranch. S ním začala nová éra moderního sportu na olympijských hrách.⁷⁸

4.8 Juan Antonio Samaranch

Španělský zástupce Mezinárodního olympijského výboru. Sedmý prezident MOV. Muž, který stál v čele MOV dlouhých 21 let. Změnil strukturu olympijského sportu a otevřel olympijské hry profesionálním sportovcům.

Juan Antonio Samaranch se narodil v roce 1920 v katalánské Barceloně. Vystudoval obchod na univerzitě v Barceloně. Svá studia dokončil postupně stáží v Anglii a poté v USA.

⁷⁷Espy, 1981

⁷⁸Senn, 1998

Je tudíž jasné, že Samaranch byl člověk nesporně vzdělaný a světzanlý. Postupně se prosazoval ve správě města Barcelony. Stal se barcelonským kancléřem pro sport. Postupně přidával další významné funkce. Stal se delegátem španělské tělesné výchovy ve španělském parlamentu.

Na poli MOV se Samaranch výrazněji prosadil v roce 1966. V roce 1967 se stal prezidentem španělského olympijského výboru. Na půdě MOV spolupracoval s Avery Brundagem, i když se v zásadních věcech ohledně pravidla amatérismu a komercializace olympijského sportu rozcházel. Mezi lety 1974 – 1978 zastával v MOV druhou nejvyšší funkci viceprezidenta. V roce 1980 nahradil v čele MOV Lorda Michaela Killanina. Stal se tak osmým předsedou Mezinárodního olympijského výboru.⁷⁹

Mezinárodní olympijské hnutí se na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let nacházelo v kritické situaci. Kvůli vpádu SSSR do Afghánistánu přišel olympijský bojkot her ze strany USA. Mezinárodní postavení MOV bylo také špatné. O hry zkrátka nebyl zájem. Největším problémem však byla finanční situace MOV. Mezinárodní olympijský výbor mohlo operovat s částkou pouze 1 500 000 dolarů. Což na bezproblémový průběh olympijského hnutí rozhodně nestačilo. Samaranch věděl, že je třeba razantní změna kurzu. Nový předseda začal jednat hned po zvolení do funkce. Zásadní změny nastaly již následující rok na olympijském kongresu v Baden-Badenu.⁸⁰

4.8.1 Olympijský kongres v Baden -Badenu 1981 – konec amatérismu na OH

Samaranch přispěl k další liberalizaci a demokratizaci olympijského hnutí. Začal zřizovat další komise, které se zabývaly konkrétními problémy „nemocného“ hnutí. Jeho největším problémem byly finance a pošramocené jméno olympijského hnutí. Na kongresu v Baden-Badenu začal tedy jednat. Prvním bodem, se kterým se Samaranch toužil jednou pro vždy vypořádat, byl amatérismus a pravidlo 26. V osmdesátých letech se už většina západní odborné sportovní veřejnosti klonila k myšlence povolení úplné profesionalizace olympijského sportu. Naopak východní blok bránil amatérismus. Pochopitelně ze strachu, že se otevřou stavidla a do západního olympijského sportu přiteče obrovská suma peněz ze soukromého sektoru. O ideu amatérismu z důvodu morální čistoty sportu se tak opravdu

⁷⁹https://en.wikipedia.org/wiki/Juan_Antonio_Samaranch [28.6.2017]

⁸⁰Minařík, 2006

nejednalo. Kongresu v Baden-Badenu se účastnili i sami sportovci. Ti na jedné straně stáli o jistoty, které jim nabízel nový přístup MOV, a na druhé straně vystupovali proti úplnému otevření olympijských her pro všechny. Rozhodnutí MOV bylo následující:

- I. Profesionální sportovci dále nesmí startovat na OH.
- II. Volná reklama je na OH zakázána.

Obě pravidla však měla důležitý dodatek. Ten zavazoval Mezinárodní i Národní sportovní federace k povinnosti „postarat se“ o všechny své svěřence.

- III. Olympijských her se nesmí zúčastnit ten, kdo přijal finanční obnos či kompenzaci za výkon, bez vědomí své sportovní federace nebo NOV.

Poslední bod tedy jasně povoluje přijmout finanční obnos za sportovní výkon, pokud bude onen obnos schválen organizací, v jejímž područí daný závodník soutěží. To byl zásadní průlom, na který olympionici čekali bezmála sto let.

Na kongresu v Baden-Badenu byla také poprvé schválena účast tenistů na olympijském turnaji v roce 1988. Tenis byl v osmdesátých letech ryze profesionální záležitost. Povolením účasti tenistů na hrách v Soulu jasně ukázalo, jakou cestou se olympijské hnutí bude nadále ubírat.⁸¹

S nástupem Juana Antonio Samaranche došlo také k výrazné komercializaci her. Kvůli tíživé finanční situaci MOV ani jinou šanci neměl. Z prodeje vysílacích práv z olympiády v Los Angeles v roce 1984 se Samaranchovi podařilo vydělat neuvěřitelných 287 000 000 dolarů. Za jeho předsednictví se z MOV opět stala silná, bohatá a soběstačná základna olympijského sportu.⁸² To však s sebou neslo i úskalí, které bývá u každé organizace s velikým obratem. Strašák korupce, podplácení úředníků a kupčení se jménem olympijských her. Později také snaha dostat na hry nejlepší sportovce za stále větší finanční částky.

⁸¹Senn, 1988

⁸²Minařík, 2006

4.8.2 Kodifikace profesionalizace olympijského sportu – kongres ve Východním Berlíně 1985, Lausanne 1986, Istanbul 1987

Finanční politiku Juana Antonia Samaranche jsem rozebíral v předchozí kapitole. Samaranch přivedl na pole olympijského sportu nové sponzory. Média a televize si kupovaly práva na exkluzivní vysílání olympijských soutěží. Všechny zmíněné subjekty přinesly do Mezinárodního olympijského hnutí obrovskou sumu peněz. Na druhé straně však chtěly za své peníze vidět ty nejlepší sportovní výkony. To ve výsledku znamenalo dostat na olympijské hry ty nejlepší světové sportovce. Tedy profesionály.

Tempo profesionalizace olympijského sportu bylo pozvolné. Lišilo se sport od sportu. V linii ryze amatérských sportů probíhala profesionalizace velice pomalu. Příkladem takového sportu bylo například veslování. To bylo po celou dobu své sportovní existence amatérské. Na druhé straně sporty, jejichž absolutní špička byla profesionální, mohly konečně pomýšlet na účast v olympijském turnaji. Za příklad nám zde poslouží tenis, který se stal také prvním důkazem povolení startu profesionálních sportovců na olympijských hrách. MOV okolo Juana Samaranche si uvědomoval, jaký poklad Olympijské hry představují, a v tuto chvíli byl finanční zisk OH jediným motivem.⁸³ Vše však bylo potřeba ratifikovat.

Na základě nových skutečností bylo potřeba modernizovat stanovy MOV i samotnou olympijskou chartu. Pravidlo 26 - o amatérismu, které provázelo olympijský sport celou druhou polovinu 20. století, bylo zrušeno. Zmíněné pravidlo bylo nahrazeno dokumentem Kodex sportovce. Tento dokument vypracovala komise složená okolo polského člena Mezinárodního olympijského výboru Mariana Renkeho. Kodex obsahoval body:

- I. Účastník olympijského turnaje je povinen dodržovat pravidla fair play a olympijskou morálku.
- II. Účastník olympijského turnaje je povinen dodržovat stanovy MOV, NOV a olympijskou chartu.
- III. Stanovení kvalifikačních požadavků pro budoucí účastníky OH stanovuje Mezinárodní sportovní federace daného sportu.

⁸³Kluge, 2002

- IV. Účast profesionálních sportovců na OH je povolena s tím, že účastník OH má zakázáno přijmout jakoukoliv finanční odměnu spojenou přímo s výkonem na OH.⁸⁴

Všechny zmíněné body byly ratifikovány na olympijském kongresu v Lausanne 1986. Na tomto kongresu bylo také jednáno o možnosti účasti profesionálních hokejistů a fotbalistů na OH. Oba návrhy byly přijaty a ratifikovány na olympijském kongresu v Istanbulu o rok později.

4.8.3 OH 1988 Soul – první ryze profesionální turnaj novodobých olympijských her

Olympijské hry v jihokorejském Soulu se staly historickým milníkem. Poprvé na nich totiž oficiálně mohli startovat sportovní profesionálové. Konkrétně se jednalo o tenisty, kteří se na olympijské kolbiště vrátili poprvé od vyřazení tenisu ze stromu olympijských sportů v roce 1924.

Na olympijském turnaji byly vypsány zápasy dvouhry a čtyřhry mužů i žen. Díky Baden-Badenskému kongresu se turnaje mohla účastnit absolutní světová špička. To však vzhledem k vyčlenění olympijského turnaje z okruhu WTA a mužského Grand Prix šlo obtížně. Organizace WTA sdružující ženy na profesionálním okruhu se nakonec s MOV dohodla a během her nevypsala žádné bodově vysoce dotované turnaje. Na olympijském turnaji se tak předvedly nejlepší hráčky ženského tenisu. O to cennější byly získané medaile. Naopak mužská organizace Grand Prix vypsala v době konání her 5 turnajů, následkem čehož nepřijela tehdejší světová jednička ani dvojka. Do výsledného pořadí výrazně promluvili i českoslovenští tenisté a tenistky.

Jelikož byl tenis veden jako profesionální sport, vyvíjel se v Československu nezávisle na státních centrech sportu. Do Soulu tak tenisté cestovali trochu mimo oficiální výpravu. O to větší bylo rozčarování komunistických představitelů státního rozvoje sportu, když viděli, že soukromě trénující tenisté ve světové konkurenci obstáli daleko lépe než zbytek české výpravy na OH. Ta se připravovala řízeně pod dohledem státních „odborníků“. Celková bilance československého týmu na olympijských hrách v Soulu byla 8 medailí. Z toho 3 získali tenisté. Zlato v mužské dvouhře bral Miroslav Mečíř. Ten se poté umístil na

⁸⁴ Stloukalová, 2008

třetím místě v mužské čtyřhře spolu s Milanem Šrejberem. Poslední medaili přidaly ženy Martina Navrátilová a Helena Suková za druhé místo ve čtyřhře. Tenisté tak byli jednoznačně nejúspěšnější sportovním odvětvím pro československou výpravu. I to bylo impulsem, že je načase změnit zaběhlé staromódní komunistické státní přípravy sportovců.

85

4.8.4 Olympijský kongres v Tokiu 1990 – Konec pravidla 26 o amatérském sportu

Od roku 1987 se MOV zabýval konečným zněním pravidla 26 o amatérismu na OH. Již od istanbulského kongresu bylo dané pravidlo nevyhovující a bylo třeba je přepracovat. Jelikož však bylo jedním ze základních bodů olympijské charty, bylo potřeba přepracovat i tu. Od roku 1987 MOV zkoumal všechny výsledky provedených změn a připravoval konečné znění pravidel, které přednesl světu na olympijském kongresu v Tokiu v roce 1990. Zde byly body předneseny a zaneseny do olympijské charty⁸⁶. Znění olympijské charty ohledně startu profesionálů na hrách do roku 1990 bylo následující:

- I. Každá mezinárodní sportovní federace je zodpovědná za znění pravidel umožňující start sportovce daného odvětví na OH. Pravidla musí být schválena MOV.
- II. Sportovci nesmí utrpět zdravotní ani hmotnou újmu nebo jakékoliv znevýhodnění v období přípravy a následné účasti na OH.
- III. Mezinárodní a národní sportovní federace sdružující sportovce mají povinnost postarat se, chránit a podporovat jim svěřené sportovce po všech stránkách.
- IV. Na hrách nesmí startovat ten, kdo je veden jako profesionál nebo profesionální trenér.
- V. Na hrách nesmí startovat ten, kdo uzavře profesionální kontrakt před skončením her.
- VI. Účastník her smí uzavřít reklamní smlouvu pouze s vědomím své sportovní federace.⁸⁷

⁸⁵Lichner, 1985

⁸⁶Kluge, 2002

⁸⁷<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Olympic-Studies-Centre/List-of-Resources/Official-Publications/Olympic-Charters/EN-1990-Olympic-Charter.pdf> [28.6.2017]

Po přečtení zmíněných bodů je jasné, že většina z nich byla v roce 1990 již neaktuální. Proto se Samaranchem vedený výbor rozhodl k razantnímu kroku. A to jednou pro vždy skoncovat s bodem 26 olympijské charty. MOV rozhodl, že bod 26 bude jednou pro vždy vypuštěn z olympijské charty a novodobé olympijské hry se stanou otevřenými pro všechny sportovce, nezávisle na jejich statusu. Vrcholoví sportovci se stali oficiálně profesionály. Následný vývoj olympijského sportu podléhal jednotlivým sportovním federacím, které sdružovaly jednotlivé sporty. Nadále bylo již pouze na nich, jak přistoupí k olympijskému sportu. Jestli umožní start svých nejlepších sportovců pod pěti kruhy.

4.9 Důsledky profesionalizace olympijského sportu

Profesionalizace sportu v době předsednictví Juana Antonia Samaranche byla už jen určitým vrcholem ledovce. Olympijský sport šel k profesionalizaci již od počátku studené války. Vývoj, trvající bezmála padesát let, vyvrcholil za předsednictví španělského funkcionáře. Na druhé straně je třeba ocenit odvalu, kterou Samaranch předvedl, když radikálně vyřešil danou problematiku. Profesionalizace olympijského sportu s sebou nesla pozitiva i negativa. Je potřeba si uvědomit, že od dob barona Coubertina vývoj olympijského sportu značně pokročil. A postupná profesionalizace sportu byla logickým vývojovým prvkem.

Za éry Avery Brundage byl amatérský status sportovců základním pravidlem pro možnost účasti na OH. My ovšem víme, jak fungoval zmíněný státní amatérismus na východě. K porušování amatérského kodexu docházelo na jedné straně tajně, na druhé s vědomím státu. Zmíněné pravidlo zkrátka nefungovalo. Ovšem je pravdou, že za Brundageho předsednictví hry nebyly globální masovou událostí plnou reklamy. Brundage věřil v možnost čistoty olympijského sportu, který by fungoval prostě jen z lásky ke sportu samotnému. Bohužel, to se ukázalo jako utopie. Brundageho a následné Killaninovo předsednictví přivedlo olympijské hnutí na samý pokraj existence. O hry nebyl zájem a finanční situace hnutí byla také velmi špatná. V této neklidné době přichází na scénu Juan Antonio Samaranch se svými reformami.

Samaranch znamenal pro olympijské hnutí zcela nový prvek. Rozpoznal možnosti, které nabízí profesionalizace olympijského sportu. Spočítal si, že pokud přivede nejlepší sportovce, zvedne tržní hodnotu olympijských her. Tato kalkulace mu vyšla. Tím, že otevřel

stavidla profesionálnímu sportu, vyřešil finanční krizi MOV. Olympijské hry se staly jednou z nejskvělejších mezinárodních značek.

Jeho politika měla základ v absolutní komercializaci olympijského sportu. Sport se tak stal prostředkem k propagaci značek, výrobků a různých institucí, které byly ochotny do reklamy investovat. Okolo olympijského sportu se začaly točit ohromné sumy peněz. S tím pochopitelně přicházelo riziko korupce. Jsou známy kontroverzní případy, kdy bylo dějiště olympijských her vybíráno na základě úplatků. Sám Samaranch musel vypovídat před soudem v souvislosti s největším korupčním skandálem souvisejícím s olympijským sportem z roku 1999 před hrami v Salt Lake City.⁸⁸

Dalším důsledkem, který profesionalizace sportu přinesla, je tlak na sportovce. Na závodníky jsou kladeny obrovské nároky a jejich výplata závisí na předvedeném výkonu. To s sebou nese i problematiku dopingů ve sportu.

Profesionalizace olympijského sportu však probíhala už dávno před tím, než se do čela MOV dostal Juan Samaranch. Ten ji akorát legalizoval a naplno využil možností, které se mu nabízely.

⁸⁸Stloukalová, 2008

5 Diskuze

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou vývoje olympijského sportu z pohledu amatérismu a profesionalismu. Větší část mé práce je věnována vývoji sportu na novodobých olympijských hrách, ovšem úvod patří těm antickým.

Pro získání konkrétní představy o tom, z čeho Coubertin vycházel při realizaci své myšlenky obnovit olympijské hry, je nezbytné znát historická fakta. Mě osobně, jako studenta historie, sociální status účastníka antické olympiády velice zajímal. Po prostudování množství odborné literatury a dostupných pramenů musím konstatovat, že pro mě bylo překvapením zjištění, jakou úctu si vítěz starověké olympiády vysloužil. Pro své krajany se stával hrdinou, ne-li polobohem. Vítěz byl zahrnut dary, funkcemi a penězi. Dalším důležitým zjištěním bylo, že antičtí Řekové rozhodně neznali pojem amatérismus. Svou etiku sportu stavěli na pojmu kalokagathia. Souznění ducha a těla. Ta jim však nebránila přijímat za své skvělé výkony hmotné dary. Moje další studium literatury vedlo ke zjištění, že antičtí olympionici na hry dlouhodobě trénovali a objevily se i případy, kdy olympionik startoval na všech hrách v okolí a sportem se vyloženě živil. Pokud se na problematiku profesionalismu a amatérismu ve starověkém Řecku podíváme dnešní optikou, je jasné, že se rozhodně nejednalo o ryzí amatéry. Já osobně bych dokonce neváhal použít pojem profesionál. Tím ovšem nijak nesnižuji význam antického sportu.

Přístup společnosti k olympijskému sportu v antice a ve dvacátém století je pochopitelně rozdílný. Je však zajímavé, že veškeré mnou zjištěné skutečnosti jako přijímání hmotných darů nebo dokonce peněz, získání osobního prospěchu na základě sportovních výkonů či dlouhodobý a financovaný sportovní trénink olympijská charta novodobých her přísně zapovídá. To vše ovšem souvisí s pravidlem, které bylo k olympijským hrám přiřazeno až při jednání o jejich obnovení v roce 1894.

Informace k dané problematice, které jsem následně použil v této práci, jsem získal na základě studia odborné literatury v knihovnách a dostupných antických pramenů.

První otázkou, kterou jsem po přechodu od antiky k novodobým olympijským hrám řešil, bylo jak samotnou problematiku strukturovat. Mojí první iniciativou bylo postupovat podle událostí, které byly spojené s vývojem amatérismu. To mi však nakonec přišlo příliš

obecné. Druhým nápadem bylo podívat se na danou problematiku očima jednotlivých předsedů Mezinárodního olympijského výboru. I to mi však nepřišlo dostatečné. Zejména pro to, že by to znamenalo vynechat amatérskou otázku v pojetí států východního bloku. Po konzultaci s vedoucím práce jsem se proto rozhodl postupovat chronologicky po jednotlivých olympijských kongresech, kde bylo zmíněné pravidlo o amatérismu rozebíráno. Osobně si myslím, že dané pojetí umožňuje problém pojmout celkově a zároveň ho detailně rozebrat. Po každé zásadní změně v pojetí pravidla amatérismu jsem pak připojil konkrétní případ, kdy byl závodník konfrontován se zmíněným pravidlem. Se sběrem informací jsem postupoval obdobně jako v předchozím případě, tedy studiem odborné literatury a pramenů. To byla v tomto případě hlavně postupně novelizovaná Olympijská charta a další dokumenty MOV. Většina materiálu se nachází v elektronické podobě anglického originálu na internetových stránkách MOV nebo v archivních zprávách z jednotlivých olympiád. Dále jsem využil dobové novinové články, které se zabývaly danou problematikou.

Je paradoxní, že počátek novodobého olympijského hnutí spadá do doby kongresu v roce 1894. Zmíněný kongres, na kterém Coubertin poprvé předestřel myšlenku obnovení olympijských her, byl původně svolán, aby řešil otázku amatérismu ve sportu. Coubertin zde využil příležitosti a založil Mezinárodní olympijské hnutí.

Pravidlo amatérismu, nebo také amatérský kodex, se stalo jedním ze základních pravidel nově vzniklého hnutí. Samotné pravidlo vycházelo z anglického pojetí amatérského a profesionálního sportu. Amatérský „gentlemanský sport“ byl podle tehdejších ideálů hodný následování a cti. Dnes je široce rozšířena informace, že za prosazováním pravidla amatérismu na OH je sám Coubertin. Já osobně jsem si to také myslel. O to větší bylo moje překvapení, když jsem zjistil, že ono pravidlo sám Coubertin kritizoval. Dokonce předvídal, že jeho řešení či prosazování se do budoucna stane pro MOV obrovským problémem. Mohla za to hlavně nejednoznačnost jeho znění. Coubertinovo očekávání se potvrdilo. Již v prvních letech MOV se ukázaly problémy, které s sebou nese. Nejvíc na to doplatili sami sportovci. Jako příklad hovořící za všechny poslouží Jim Thorpe, který na olympiádě v roce 1912 vyhrál dvě zlaté medaile v pětiboji a desetiboji. Thorpe byl naprosto fenomenální sportovec, ovšem nesplňoval kritéria umožňující start na OH. Thorpe totiž v době svého mládí hrál profesionálně baseball. Tedy sport, který vůbec nesouvisel s atletickými disciplínami, ve

kterých triumfoval. To ovšem pro MOV nebyla omluva. Obě medaile mu byly odebrány a Thorpe měl doživotní zákaz startu na OH.

Pro mě, člověka žijícího ve 21. století je dané rozhodnutí MOV naprosto nepochopitelné. Thorpe však nebyl zdaleka jediný podobný případ. Status amatéra mohl být závodníkům odebrán na základě nám naprosto nepochopitelných skutečností. Například Carlo Airoldi, kterého ve své práci také zmiňuji, nemohl startovat na olympiádě v Athénách 1896, protože údajně přijal malý finanční obnos na cestu vlakem domů po vyhraném závodě. Coubertin věděl, že je nutné ono pravidlo upravit. To se ovšem nepodařilo dalších 50 let.

Po druhé světové válce s masivním rozvojem sportu bylo jasné, že body, které obsahovala olympijská charta ohledně amatérského pravidla, nejsou v daném znění dlouhodobě udržitelné. Situaci ještě více ztížil počátek studené války. Východ i západ měl rozdílný přístup k pojetí amatérismu. Na východě vyvstal nový fenomén, takzvaní „státní amatéři“. Sportovci, kteří byli všechno jen ne amatéři. Tito závodníci měli státem garantované nejlepší tréninkové podmínky a za své výkony dokonce pobírali plat. Ovšem krytý za fiktivní zaměstnání.

V padesátých letech se také do čela MOV dostal Avery Brundage. Největší obránce amatérismu a „čistého“ sportu ve 20. století. Mezi Brundageovo nejkontroverznější rozhodnutí patřila snaha o zrušení medailového ceremoniálu s hraním hymny. Pro přílišnou nacionalizaci her. Dále byl proti komercionalizaci sportu ve všech směrech. Brundageovi rozhodně nejdou upřít dobré úmysly. Bohužel Mezinárodní olympijské hnutí si pod jeho správou dobře nevedlo. Východ i západ porušoval pravidla o amatérismu a navíc se výrazně zhoršila finanční situace hnutí. Sám Brundage byl někdy posměšně nazýván Don Quijotem své doby. Tak veřejnost hodnotila jeho marný boj s amatérismem.

Avery Brundage vydržel v čele hnutí 20 let. Po celou dobu svých mandátů nebyl svolný k žádným ústupkům ani reformám ohledně liberalizace olympijského sportu. Když pak v roce 1972 nastoupil do čela Lord Killanin, jméno olympijských her rozhodně nezářilo. S Lordem Killaninem přišla mírná liberalizace olympijského sportu. Ovšem ani on nedokázal vyřešit problémy, které za dvacet let Brundageova předsednictví MOV sužovala.

Pro znovuvzkříšení olympijského hnutí jako silné mezinárodní organizace byla potřeba radikální reforma. Ta přišla se 7. předsedou MOV Juanem Antoniem Samaranchem. Se Samaranchem přišel v dosavadní politice obrat o 180 stupňů. Samaranch se profiloval jako moderní západní obchodník. Z olympijských her udělal postupně silnou obchodní značku se vším, co k tomu patří. Povolil uzdu komercializaci olympijského sportu. Ovšem příliv peněz z reklamy si žádal výkony. Proto bylo v Samaranchově zájmu dostat na hry ty nejlepší sportovce na světě. Profesionály. Přínos Juana Antonia Samaranche pro olympijské hry je neoddiskutovatelný. Přebíral organizaci v žalostném stavu a vybuodoval z ní jednu z největších sportovních značek. To s sebou však přineslo řadu problémů jako korupci, úplatky a doping. Morální a etický koncept olympijských her nahradil koncept materiální. O tom, zda šla daná situace řešit jinak, můžeme dnes jen polemizovat. Já osobně považuji Juana Antonio Samaranche za stejně významnou postavu olympijského dění jako samotného Coubertina., jelikož uvedl novodobé hry do nové moderní éry.

Samotná profesionalizace olympijského sportu však podle mého názoru proběhla už dávno před tím, než se ke kormidlu MOV dostal Španěl Samaranch. Ten ji pouze kodifikoval a řádně zpeněžil. Povolením účasti profesionálních sportovců na olympijských hrách byla vyrovnána hranice mezi západem, kde nebyla podpora sportovců ze strany státu tak masivní a východem. Proto také největší výtky proti úplné profesionalizaci her přicházely ze sovětského bloku.

Já osobně si myslím, že profesionalizace olympijských her byla v dané situaci nezbytným krokem, ke kterému postupem času logicky muselo dojít. V současnosti diváci chtějí vidět to nejlepší. Zůstává však morální stránka věci. Dnešní olympiáda se se svým globálním pojetím hodně vzdálila původnímu ideálu „čistoty sportu“. Dnešní hry jsou již převážně o penězích, ziscích a reklamě. To vše na pozadí špičkových výkonů nejlepších profesionálních atletů světa. Na problematiku profesionalismu a amatérismu se dnes vzpomíná jako na přežitou epizodu olympijského sportu. S původním záměrem MOV z roku 1894 se dnešní olympijský sport příliš neslučuje. Mě osobně by se líbil kompromis mezi oběma koncepcemi. Je jasné, že idea ryze amatérského sportu, je v dnešním světě nerealizovatelná. Na druhé straně si umím představit, že by dnešní profesionální účastníci her nepobírali za účast na OH finanční odměnu. A to ani za vítězství. Olympijské hry by se

tak staly alespoň z části tím, čím je chtěl baron Coubertin v začátcích olympijského hnutí. Pochopitelně je to také pouze utopie.

6 Závěry

Na základě mnou studovaných materiálů, odborné literatury, pramenů a periodik, jsem ve své práci došel k následujícím závěrům:

Status účastníka antické olympiády rozhodně nebyl ryze amatérský. Účastníci her za své sportovní výkony dostávali hmotné dary a dokonce finanční odměny. Jsou známy případy, kdy konkrétní sportovec postupně vyhrál na různých sportovních hrách po celém Řecku. Sport se tím pro něj stával obživou. Je tedy jasné, že závěry, ke kterým došel první olympijský výbor při znovuzaložení olympijských her, nevycházel v otázce amatérismu z koncepce antického olympijského sportu. Novodobý olympijský sport byl totiž v době svých začátků čistě amatérský.

Při založení novodobých olympijských her byl jedním ze základních pravidel striktní amatérský status všech účastníků. Toto pravidlo se postupně novelizovalo dalších více než 85 let, než bylo úplně zrušeno Mezinárodním olympijským výborem vedeným Juanem Antoniem Samaranchem. Za tuto dobu bylo z olympijských soutěží na základě porušení pravidla o amatérismu vyloučeno značné množství skvělých sportovců. Těm byl odebrán status amatéra a olympiáda pro ně byla zapovězena. Důvody jejich vyloučení byly často kuriózní, až sporné. Příkladem je Jimmy Thorpe, kterému byl odebrán amatérský status na základě jeho profesionální účasti v baseballovém týmu. Sám Thorpe však soutěžil v desetiboji. Tedy ve zdánlivě úplně jiném sportovním odvětví. Jimmy Thorpe se však dočkal rehabilitace. Po více než třiceti letech od jeho smrti mu byly všechny medaile navraceny. TO značí nejednoznačnost postoje vedení MOV v otázce amatérismu.

Jednoznačný postoj v otázce amatérismu měl však předseda MOV Avery Brundage. Od svého nástupu do funkce v roce 1952 až do ukončení svého mandátu v roce 1972 zastával striktní a jednoznačný postoj v otázce amatérismu na OH. Jeho politika se vyznačovala obrovským zaujetím pro amatérismus na úkor profesionalismu. Jakékoli ústupky nebo liberalizace politiky MOV ve směru povolení startu profesionálů na OH byly vyloučené.

Politika MOV se změnila až s nastupující krizí hnutí v sedmdesátých letech. To se dostalo na pokraj svých finančních možností. Bylo jasné, že reforma je nezbytná. Ta přišla na přelomu osmdesátých let s novým předsedou MOV Juanem Antoniem Samaranchem.

Juan Antonio Samaranch byl ve funkci od roku 1980. Již v následujícím roce udělal zásadní krok ke změně politiky MOV. Špatnou finanční situaci hnutí se rozhodl vyřešit povolením vstupu reklamy a sponzorů do olympijského sportu. To s sebou ovšem neslo požadavek nabídnout to nejlepší, co je na sportovním trhu. Tedy profesionální sportovce. K značné liberalizaci pravidla o možnosti startu profesionálů na OH došlo hned v následujícím roce po jeho zvolení. Na mezinárodním olympijském kongresu v Baden-Badenu. V osmdesátých letech pokračoval Samaranch v liberalizaci olympijského sportu a jednoznačně směřoval k profesionalizaci olympijského sportu. K té došlo v roce 1990. Na kongresu v Tokiu. Následující olympijské hry již byly plně v režii profesionálních sportovců.

Profesionalizace olympijského sportu měla několik zásadních důsledků. S profesionalizací olympijského sportu se rapidně zvýšil zájem diváků o olympijské hry. To pochopitelně zvýšilo zájem reklamních společností, které vycítily perfektní prostor pro propagaci svých produktů. Došlo tedy ke značné komercionalizaci sportu. S komercionalizací sportu se zlepšila finanční situace Mezinárodního olympijského hnutí a olympijské hry se staly skvělou komerční značkou. Zároveň se však olympijské hnutí výrazně odchýlilo od původních ideálů svých zakladatelů. Sport je zde dělán hlavně pro finanční zisk, nikoliv pro „čistou radost z možnosti soutěžit a sportovat“. Etický základ olympijského sportu se změnil v materiální. Na sportovce samotné je pak vyvíjen enormní tlak.

7 Seznam použitých informačních zdrojů

Písemné prameny:

1. PINDAROS. *Pindari Carmina cum fragmentis*. Praha: Odeon, 2002. ISBN 01-093-02.
2. THUKYDIDES. *Dějiny peloponézské války*. Praha: Odeon, 1977. ISBN 01-085-77.
3. HOMÉR. *Ilias*. Praha: Odeon, 1980. ISBN 01-083-80.

Odborná literatura:

1. COUBERTIN, Pierre de. *Olympijské paměti*. Praha: Olympia 1977. ISBN, 27-027-77.
2. ZAMAROVSKÝ, Vojtěch. *Vzkříšení Olympie*. Praha: Olympia 1980.
3. ALLISON, Lincoln. *Amateurism in sport, An Analysis and a Defence*. Warwick: University of Warwick 2001. ISBN 0-7146-8030-3.
4. WASSONG, Stephan. *Clean Sport: A Twofold Challenge in the Contemporary History of the Modern Olympic Games*. United Kingdom 2008.
5. WHEELER, Robret, W. *Jim Thorpe: World's Greatest athlete*. Oklahoma: Norman, 1979. ISBN 0-8061-1745-1.
6. SEARS, Edward Seldon. *Running Through the Ages*. McFarland. ISBN 0786409716.
7. SENN, Alfred Erich. *Power, politics, and the Olympic Games*. Champaign, IL: Human Kinetics 1998. ISBN 0880119586.
8. GUTTMANN, Allen. *The Games Must Go On: Avery Brundage and the Olympic Movement*. New York: Colombia University Press 1984.
9. MARANISS, David. *Rome 1960: The Olympics That Changed the World*. New York: Simon a Schuster 2008. ISBN 978-1-4165-3407-5.
10. ESPY, Richard. *The politics of the Olympic Games*. California: University of California Press, Ltd, 1981. ISBN 0-520-04395-2.
11. KLUGE, Volker. *Olympische Sommerspiele. Die Chronik IV. Seoul 1988 – Atlanta 1996*. Berlin: Sport Verlag 2002.
12. LICHNER, Ivan. *Malá encyklopedie tenisu*. Praha: Olympia, 1985.

13. DOVALIL, Josef. *Olympismus*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. ISBN 80-703-3871-7.
14. MINAŘÍK, Ivan. *Olympijské ideály: otazníky a vykřičníky*. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sportovních studií.

Periodika:

1. BUREŠ, Karel. Blíží se konec československého amatéra. *Československý sport*. 1970, č. 14.
2. BUTTERFIELD, Roger. Avery Brundage. *Life*. 1948, č. 26.
3. STLOUKALOVÁ, Brigita. Profesionalismus a amatérismus v zrcadle socialistického sportu. *Tělesná kultura*. 2008, č. 31.

Internetové zdroje:

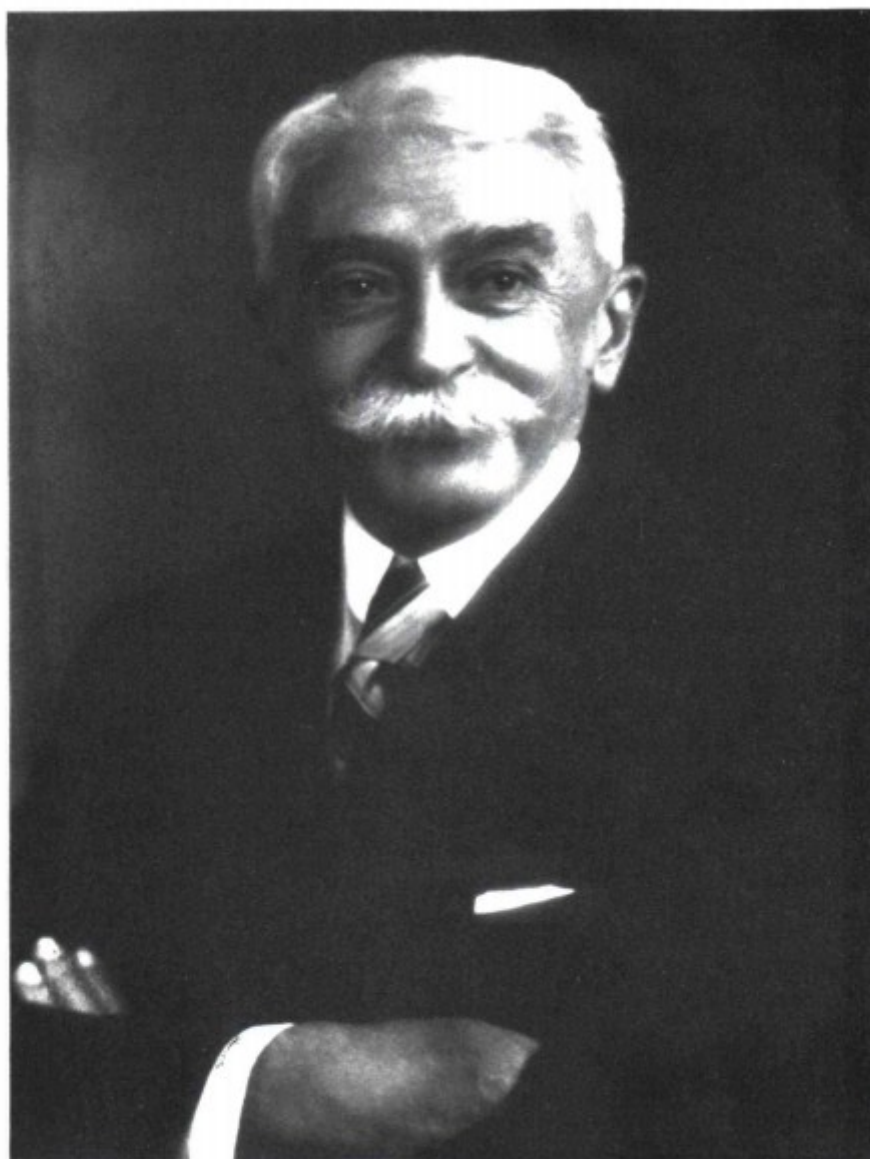
1. Amatérismus a profesionalismus [online]. Dostupné z <http://www.olympic.cz> [28.4.2017]
2. Slovník cizích slov – profesionalismus [online]. Dostupné z <http://slovník-cizich-slov.abz.cz> [1.5.2017]
3. Profesionál – definice [online]. Dostupné z <https://cs.wikipedia.org> [1.5.2017]
4. Olympic Charter [online]. Dostupné z <https://stillmed.olympic.org> [8.5.2017]
5. Pierre de Coubertin, filosofie olympismu, vztah sportu a olympismu [online]. Dostupné z <http://www.olympic.cz> [8.5.2017]
6. Mezinárodní olympijské hnutí a jeho vývoj [online]. Dostupné z <http://www.olympic.cz> [17.7.2017]
7. Carlo Airoldi [online]. Dostupné z <https://cs.wikipedia.org> [16.6.2017]
8. Zbytečně dlouhá cesta [online]. Dostupné z <http://www.svetbehu.cz> [16.6.2017]

9. Carlo Airoldi [online]. Dostupné z <http://www.storiedisport.it> [16.6.2017]
10. Carlo Airoldi [online]. Dostupné z <https://web.archive.org> [16.6.2017]
11. Jim Thorpe is dead on West Coast at 64 [online]. Dostupné z <http://www.nytimes.com> [17.6.2017]
12. Roller-coaster life of Indian icon, sport's first star [online]. Dostupné z <http://edition.cnn.com> [17.6.2017]
13. Jim Thorpe [online]. Dostupné z <http://www.espn.com> [17.6.2017]
14. Doping and an olympic crisis of idealism [online]. Dostupné z <http://www.newyorker.com> [17.6.2017]
15. Jim Thorpe [online]. Dostupné z <http://www.nytimes.com> [17.6.2017]
16. Nurmi, Paavo [online]. Dostupné z <http://www.kansallisbiografia.fi> [25.6.2017]
17. Paavo Nurmi [online]. Dostupné z <https://news.google.com/newspapers> [25.6.2017]
18. Paavo Nurmi [online]. Dostupné z <https://www.olympic.org> [25.6.2017]
19. Elections of the International Olympic Comittee [online]. Dostupné z <https://stillmed.olympic.org> [25.6.2017]
20. Olympic rules [online]. Dostupné z <https://stillmed.olympic.org> [25.6.2017]
21. Avery Brundage [online]. Dostupné z <https://en.wikipedia.org> [27.6.2017]
22. Record Journal – Karl Schranz third in history to fall to olympic amateur rule [online]. Dostupné z <https://news.google.com/newspapers> [29.6.2017]
23. Karl Schranz [online]. Dostupné z <https://en.wikipedia.org> [28.6.2017]
24. Je třeba vymítat ďábla. A ďáblem je Schranz, rozhodl šéf olympioniků [online]. Dostupné z <http://oh.idnes.cz> [28.6.2017]
25. Juan Antonio Samaranch [online]. Dostupné z <https://en.wikipedia.org> [28.6.2017]
26. Olympic Charter '90 [online]. Dostupné z <https://stillmed.olympic.org> [28.6.2017]

8 Přílohy

Seznam příloh

1. Pierre de Coubertin, foto z úvodu Olympijské charty z roku 1958
2. Postupně jdoucí prezidenti MOV od roku 1894 do 2001
3. Část Olympijské charty z roku 1946 zabývající se otázkou amatérismu
4. První strana magazínu Journal de Lausanne z roku 1946 vydaného ku příležitosti konání kongresu MOV
5. The Telegraph-Herald – 1932 – Paavo Nurmi
6. Magazín Life, 1948 – Avery Brundage
7. Část Olympijské charty z roku 1958 zabývající se pravidlem 26 o amatérismu
8. Novinový článek z Morning Record, rok 1972, pojednávající o porušení pravidla amatérismu Karlem Schranzem
9. Juan Antonio Samaranch
10. Změny pravidla 26 po kongresu v Tokiu 1990

PIERRE DE COUBERTIN
who revived the Olympic Games
President International Olympic Committee 1896-1925

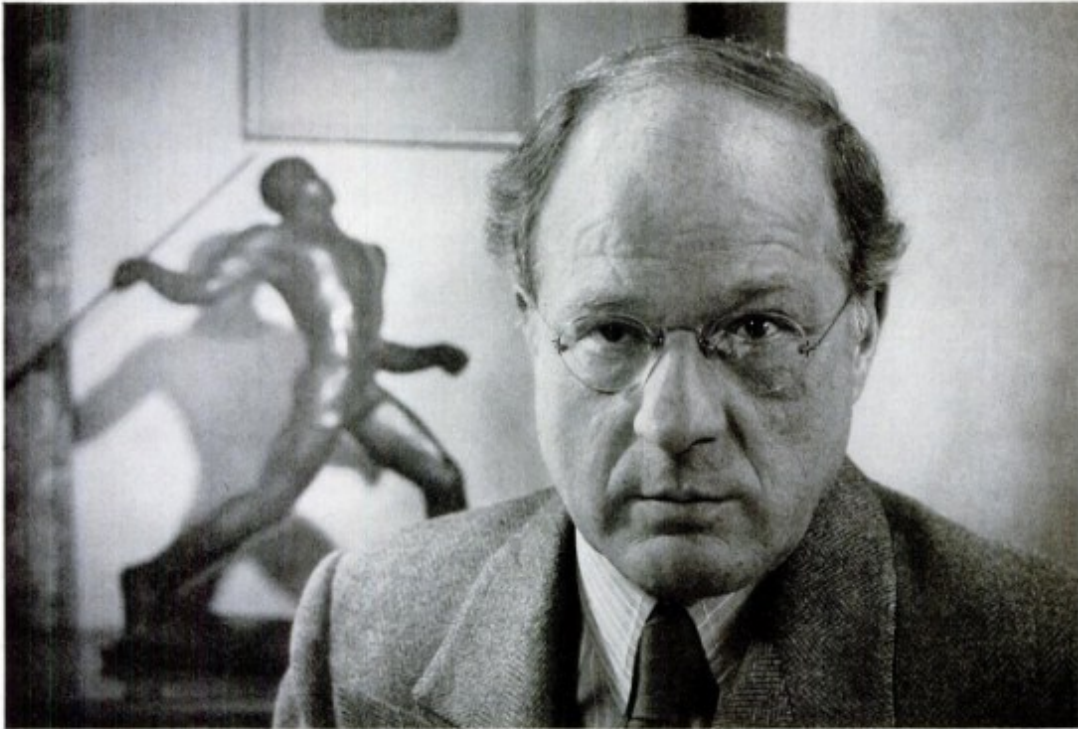
Příloha č. 2

© International Olympic Committee

<p>JULY 29, 1932</p> <p>take a cut in salary and expenses.</p> <p>Every Classified Ad is reliable.</p> <p>Bake Gold Dust</p> <p>—OR—</p> <p>Fireside Flour</p> <p>Best Good Flours At a Very Reasonable Price.</p> <p>Manufactured by the</p> <p>Wheat Flour & Feed Mills</p> <p>A Dubuque Mfg. Industry</p> <hr/> <p>ERTZ</p> <p>"for Less"</p> <p>in A. & P. Store</p> <hr/> <p>"of Expensive"</p> <p>Skinned Hams</p>	<p>JULY 29, 1932</p> <p>PLAN RITES FOR MOTHER AND SON CRASH VICTIMS</p> <p>Double Funeral to Be Held For Gearharts at Manchester</p> <p>Manchester, Ia., July 29.—Special: Services for Mrs. H. S. Gearhart, 62, and her son, Leo, World champion of Manchester, who met their death Thursday morning when the automobile in which they were riding crashed into a gasoline passenger car on the Milwaukee railroad north of Delhi, will be held at Mary's church here Saturday morning. The Rev. F. W. McKinley officiating and interment will be in the church cemetery.</p> <p>Mrs. Gearhart met almost instant death, both her arms and legs and neck being broken. The son suffered injuries to his head. He was taken to the Koerber hospital but his death came about 1:30 in the afternoon. He never regained consciousness.</p> <p>The crossing where the accident occurred is located in a cut. There were only two witnesses, Harry C. Montgomery, operator of the railroad, and Tom Reardon, an insurance agent.</p>	<p>JULY 29, 1932</p> <p>TELEGRAPH-HERALD AND</p> <p>This Wreck Cost Two Lives</p> <p>—Photo by Lewis Studio, Manchester.</p>	<p>PAAVO NURMI</p> <p>BARRED FROM OLYMPIC MEET</p> <p>Greatest Foot Racer of All Time Not Permitted to Run in Classic</p> <p>By ALAN GOULD</p> <p>Associated Press Sports Editor</p> <p>Los Angeles, July 29.—(AP)—Paavo Nurmi, the greatest footracer of all time, winner of seven Olympic races, Thursday was barred, definitely and finally, from competing in the 1932 games, less than three days before he was to have begun his fourth quest for Olympic honors.</p> <p>The executive council of the International Amateur Athletic Federation, sitting as a commission of seven men with full powers, put an abrupt end to the controversy over the Finnish runner's status by rejecting his entry for the track competition of the tenth Olympiad.</p> <p>This commission, composed of two Swedes, a German, an American, a Frenchman, a Hungarian and an Englishman, reviewed the whole case in an all-day session, reconsidered the charges that Nurmi received money in excess of his expenses for European "barnstorming" com-</p>
--	---	--	---

AVERY BRUNDAGE

FROM CHICAGO OFFICE DECORATED WITH ATHLETIC SOUVENIRS, AVERY BRUNDAGE RUNS U.S. OLYMPIC COMMITTEE AND ASSOCIATION

Self-made millionaire and heel-and-toe champion, he is the irascible high priest of amateurism in sports

by ROGER BUTTERFIELD

ON Thursday, July 29, 1932—barring an unpredictable accident or international calamity—the U.S. Olympic team will parade into the Empire Stadium at Wembley, England, preceded by a shield-

cepted as a personal insult by virtually every male sportswriter in the U.S. Through their efforts Brundage became celebrated as a tyrant, snob, hypocrite, dictator and stuffed shirt, as well as just about the meanest man in the

IV

GENERAL RULES OF THE OLYMPIC GAMES

Definition of an Amateur

26 An amateur is one who participates and always has participated in sport solely for pleasure and for the physical, mental or social benefits he derives therefrom, and to whom participation in sport is nothing more than recreation without material gain of any kind, direct or indirect. In addition, he must comply with the rules of the International Federation concerned. (See pages 75, 95, 96 and 97.)

Necessary Conditions for wearing the Colours of a Country

27 Only citizens of a country are eligible to wear the colours of that country in the Olympic Games. It is not permissible for a competitor having once worn the colours of a country in the Olympic Games, to wear those of another country on a future occasion except when his former country has been incorporated in another State or if he wore the colours of the former country because his native land had at that time no National Olympic Committee or in the case of a woman when she has taken new nationality by marriage.

Competitors who are citizens or subjects of a Dominion, or of a Colony belonging to a country, and who were born in the Dominion or the Colony, shall be eligible to wear the colours of the Mother Country, if the Dominion or the Colony has no National Olympic Committee. Citizens of Dominions, Colonies and Mother Country are eligible to wear the colours of each others country, provided that they have lived at least three years in the Dominion, Colony or Mother Country of which they wish to wear the colours and provided that it is legally impossible to become a naturalized citizen of that country.

Persons born abroad of parents who are citizens of another country are permitted to wear the colours of the country of the parents, provided they have established their nationality and have not previously worn the colours of the country of their birth in the Olympic Games.

Age Limit

28 No age limit for competitors in the Olympic Games, is stipulated by the International Olympic Committee.

KNOCK YOUR HEAD— Instead of beating his head against a stone wall, disqualified Olympic Skier Karl Schranz knecks his head against a volleyball Tuesday in Sapporo, Japan.

Schranz said he hopes an appeal by the Austrian Olympic Committee will succeed.

Karl Schranz Third In History To Fall To Olympic Amateur Rule

SAPORO, Japan (AP) — Karl Schranz, the Austrian skier who was disqualified from the XI Winter Olympic Games, has become the third major sportsman to fall in the eternal battle over what constitutes amateurism.

To the people of Austria he looks like a martyr who was sacrificed to the forces of "pure amateurism." To the other side, he is a professional, although some of these will contend he was signed out to be a scoundrel.

His predecessors were Jim Thorpe, an American Indian cross-country team and individual and the 3,000 meters.

In 1932 at Los Angeles Nurmii was favored to add the marathon to his triumphs. Shortly before the games, he took part in a 48-kilometer race in Koenigsberg, East Prussia, and handed in an expense account.

Sigfrid Edstrom of Sweden, president of the International Track and Field Association, said Nurmii's expense account exceeded limits and the Finnish runner was barred.

Some observers say that the disqualification will make a

Austrian newspapers said he was "a sacrificial lamb" and "inter-Olympic Games, he-Alpine leaders in Sapporo's Olympic Village contended he was the "pound of flesh" demanded by Avery Brundage, IOC president.

Similar protests were voiced in the cases of Thorpe and Nurmii, two great heroes of the games.

In 1912 at Stockholm, Thorpe won both the pentathlon and decathlon, two of the most rigorous tests in athletics, and was hailed by the King of Sweden as "the greatest athlete in

Sweden, a former world champion who was credited with 68 kills in World War II.

At 12, Schranz became an apprentice ski maker at \$12 a month. He worked in a saw mill and later became a ski tester with a salary of \$200 a month.

There are reports that his current income is \$60,000 a year. These reports were never confirmed.

Schranz built a 35-bed hotel in his native St. Anton. "I borrowed the money," he said. Friends say he lives like a

Příloha č. 9

Příloha č. 10

TO RULE 26

- A. Each IF is responsible for the wording of the eligibility code relating to its sport, which must be approved by the Executive Board in the name of the IOC.
- B. The observation of Rule 26 and of the eligibility codes of IFs are under the responsibility of IFs and NOCs involved. The Eligibility Commission of the IOC will ensure the application of these provisions.
- C. All cases of infringement of Rule 26 of the IOC and of the eligibility codes of IFs shall be communicated by the respective IF or NOC to the IOC to be taken in consideration by its Eligibility Commission. In accordance with Rule 23 and its bye-law, the accused competitor may request to be heard by the Executive Board whose decision will be final.

Guidelines to eligibility code for the IFs

- A. The following regulations are based on the principle that an athlete's health must not suffer nor must he or she be placed at a social or material disadvantage as a result of his or her preparation for and participation in the Olympic Games and international sports competitions. In accordance with Rule 26, the IOC, the IFs, the NOCs and the national federations will assume responsibility for the protection and support of athletes.

43

- B. All competitors, men or women, who conform to the criteria set out in Rule 26, may participate in the Olympic Games, except those who have:
 - 1. been registered as professional athletes or professional coaches in any sport;
 - 2. signed a contract as a professional athlete or professional coach in any sport before the official closing of the Olympic Games;
 - 3. accepted without the knowledge of their IF, national federation or NOC, material advantages for their preparation or participation in sports competition;
 - 4. allowed their person, name, picture, or sports performances to be used for advertising, except when their IF, NOC or national federation has entered into a contract for sponsorship or equipment. All payment must be made to the IF, NOC or national federation concerned, and not to the athlete;
 - 5. carried advertising material on their person or clothing in the Olympic Games and Games under the patronage of the IOC, other than trademarks on technical equipment or clothing as agreed by the IOC with the IFs;
 - 6. in the practice of sport and in the opinion of the IOC, manifestly contravened the spirit of fair play in the exercise of sport, particularly by the use of doping or violence.

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				